

KLUB 1974

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. S
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

VIENYBĖ

Oldest Lithuanian Newspaper in the World - Founded 1886

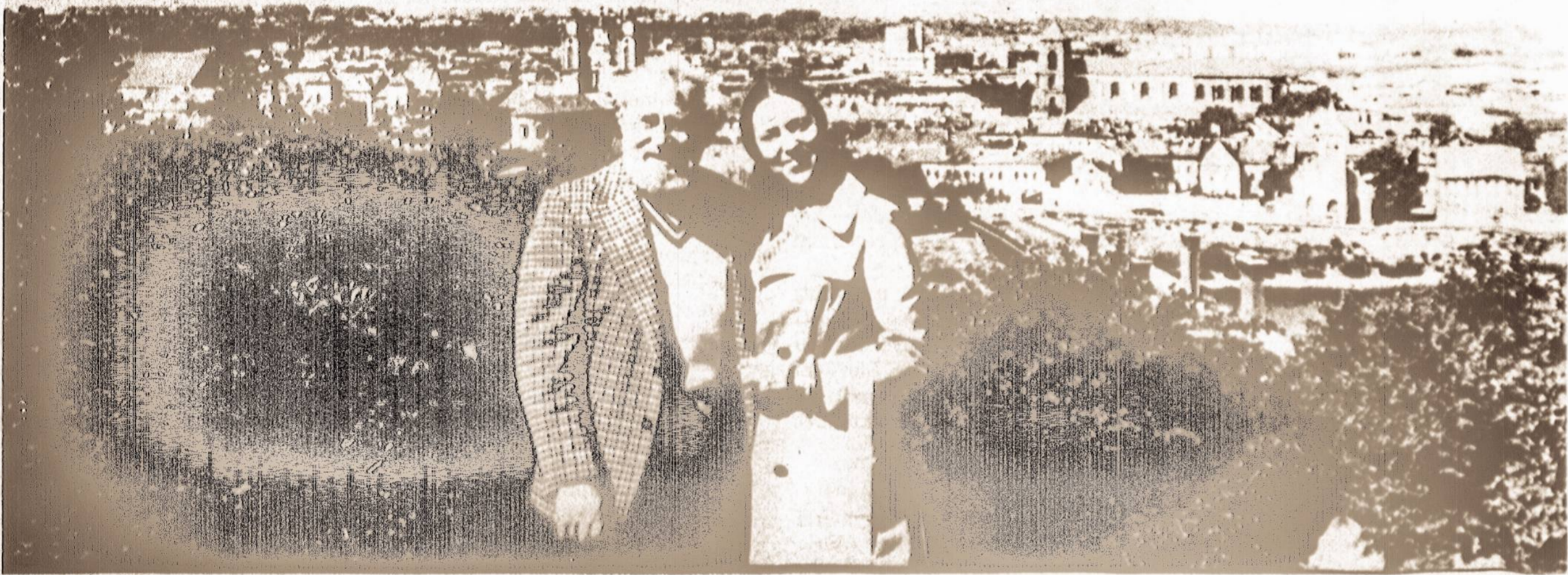
88 M. 11 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1974 M. LIEPOS (JULY) 26 D.

Telephone
APplegate 7-7257

30 CENTŲ

Dailininkas Vytautas K. Jonynas su žmona Irena Kauno panoramos fone. V. Kapočiaus nuotrauka

Lietuvių kalba Illinois valdiškose mokyklose

Lituanistinėse mokyklose susiduriama su mokiniais, kurie nenoriai lietuviškai mokosi. Priežastis, kad iš lietuvių kalbos naudos nėra. Jeigu visus argumentus mokytojui ir pavyksta atremti, prieš pastarąjį jis likdavo beginklis.

JAV jam pradeda pajusti praktiška pagalba etninėms grupėms, kaip ji jau gerokai jaučiama Kanadoje.

Zinoma, pirmiausiai ji pajaučiama ten, kur etninės grupės sudaro didesnę skaičių žmonių.

Sioje srityje Chicagoje lietuviams reikštis yra geriausia proga, nes ten yra daugiau lietuvių, veikia eilė liuanistinių mokyklų. Nežiūrint to, vistiek jaučiama sunkumų.

Nuo ateinančiųjų mokslo metų pradžios šiek tiek "praktiškos naudos" prošvaitė rodo.

Amerikos valdžios sluoksniuose pastebimas didesnis dėmesys etninėms grupėms, jų kultūrai. To išdavoje Illinois gubernatorius D. Walker pasirašė įstatymą (House Senate Bill 290), kuris suteikia teisę įvairių etninių grupių jaunimui, lankančiam valdiškąsias mokyklas, gauti kreditą už savo tėvų kalbos mokėjimą, pirma išlaikius atitinkamus egzaminus.

Chicago Švietimo tarybos atstovai kreipėsi į Lietuvos generalinę konsulę J. Daužvardienę. Jos pastangomis liepos 3 d. įvyko posėdis, kuriame, be gen. konsulės, dalyvavo Chicago Aukštesniosios mokyklos direkt. J. Masilionis, Brighton Park lit. mokyk. ved. S. Jonynienė,

Kr. Donelaičio aukštesniosios mokyk. ved. S. Jonynienė, Kr. Donelaičio aukštesniosios mokyklos dir., pavaduotojas J. Bagdonas, Marquette Parko lit. mokyk. ved. Pr. Razminas, Dariaus ir Girėno mokyk. ved. J. Plačas, R. Juškienė ir Chicago švietimo tarybos svetimų kalbų skyriaus direkt. Mr. Cudecki su pavaduotoju David Oliver.

Gen. konsulės pageidavimu, posėdžio dalyviams pritariant, J. Bagdonas įgaliotas tarpininkauti tarp amerikiečių švietimo įstaigos ir lietuviškųjų mokyklų vadovybių.

Savaitei praslinkus, svetimųjų kalbų skyriaus atstovas David Oliver kreipėsi į J. Bagdoną, prašydamas surasti žmogų, kuris dirbtų jų įstaigoje vieną savaitę (po 8 val. kasdien) ir paruoštų egzaminų planą, kuris bus panaudojamas lieturinti. Šiam darbui pakviesta D. Bindokienė.

Egzaminus sudaryti reikia pagal švietimo tarybos nustatytas gaires. Jos bendros visoms etninėms grupėms. Egzaminai susideda iš penkių dalių: klausymo, supratimo, kalbėjimo, skaitymo, rašymo ir etninės kultūros žinojimo. Pirmosios dvi egzaminų dalys atliekamos daugiausia žodžiu, tikrintojui įkalbėjus į juostelę klausimus, o mokiniui juos atsakant, žodžiu atpasakojant, apibūdinant ar šiaip kalbant pagal nustatytą tvarką. Jo tarsena, kalbos supratimas ir atsakymai užrekorduojami. Kitos trys egzaminų dalys atliekamos raštu.

Simo Kudirkos šeima. Motina Marija Sulskienė, sūnus Evaldukas, 6 m., žmona Genė, dukra Lolytė, 13 m.

JAV Konsulas Maskvoje kalbės su Simu Kudirka?

— New York Times paskelbė Maskvos biuro žinią, kad Amerikos konsulas Maskvoje daro žygių pasimatyti su lietuviu jūreiviu Simu Kudirka. Konsulas Leonard F. Willems kreipėsi į T. S. užsienio reikalų ministerijos konsularinį skyrių reikalaujamas susitikti su Kudirka "veidas į veidą".

Pagal 1964 metų Amerikos Tar. Sąjungos konsularinę sutartį, Amerikos pareigūnai turi teisę susitikti su Amerikos piliečiais, suimtais Tar. Sąjungoje.

Konsulas Willems pareiškė, kad "ministerija, tvirtina, kad ponas Kudirka yra Tarybų S-gos pilietis ir atsakingas prieš jų įstatymus, tačiau jie nepaneigė mūsų pasimatyme, kad jis taip pat yra ir Amerikos pilietis".

Konsulas pareiškė įsitikinimą, kad Kudirka pats nežino, kad jo

vardu buvo padarytas reikalavimas Amerikos pilietybei gauti. Tuo labiau jis nežino, kad jam pilietybė suteikta. Jo motina Vilniuje nieko apie sūnų negirdėjo nuo rugsėjo mėnesio. Ji nežino, ar jos laišakai, siūsti sūnui, jį pasiekė.

Konsulas pareiškė korespondentui: "Aš noriu pabrėžti, kad mes nesukūrėme pilietybės ponui Kudirkai. Investigacijos jo byloje tęsėsi gan ilgai, kai visai netikėtai buvo surasta, kad jis gali būti Amerikos pilietis. Faktas, kad jis yra amerikietis, ir taip yra ne todėl, kad jis atsidūrė Tar. S-gos kalėjime, bet todėl, kad tokie yra Amerikos įstatymai".

New York Times rašo, kad manoma, jog Kudirkos nuteisimas 10 metų kalėjimo buvo apkaltinus jį vagyste, tuo paslepiant tikrąją jo nubaudo priežastį.

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD
was established in 1886 by Juozas J. Paukscys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. VIENYBĖ co-owners are: Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Published bi-weekly by Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tysliava; Assistant Ann Waivada; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tysliava; Senior Editor Vytautas Širvydas; English Editor Demie Jonaitis; Contributing Editors: Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

SUBSCRIPTION RATES: \$7.00 for one year, Advertising rates on application. All rights reserved. EDITORIAL and ADMINISTRATIVE OFFICES at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Prabėgo 56 metai, kai buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė, 34 — kai Lietuva jos neteko. Gyvenimas vietoje nestovi, todėl istorijos sprendimai nevisada yra amžini.

Lietuviai mokėjo pasinaudoti istorinėmis sąlygomis Lietuvai paskelbti nepriklausomybę; dalinai, Lietuvoje moka ir dabartinėse sąlygose išlaikyti bei apginti savo gyvybinius interesus. Deja, Amerikoje, nors turime Lituanistikos institutą lituanistikai studijuoti, neturime instituto Lietuvai studijuoti, žinoti, kas dedasi Nemuno pakraščiuose. Dabar išeivijos politinių veiksmų visa energija pašvenčiama išspausinti kuodaugiausia dolerių, kuomet tikrovėje šiandien svarbūs ne tiek doleriai — kiek sveikos idėjos!

☆ ☆ ☆

Samoninguosius Amerikos lietuvius kasmėt vis silpniau bepaatrukia veiksmų oratoriška gražbylystė. Palaipsniui susidaro pažiūros, kas tikrumoje tėvynėje dedasi, kurių pagrindu stovi įsitikinimas, "ką bus, kas nebus, lietuvis nepražus!" Viltys krypta ne veiksmų kryptimi, bet žmonių, kurie gyvena dabartinėje Lietuvoje ir ją neša į ateitį — kaip moka ir kiek sąlygos leidžia.

☆ ☆ ☆

Stambiausias dabartinės Lietuvos gyvenimo faktas yra politinė priklausomybė — šovinizmu nudažyti didrūs diktatūrai atsispirti. Prieš šią priklausomybę lietuviai Lietuvoje, atrodo, kovoja, kaip Smolensko srities žmonės kovodavo prieš stalininę diktatūrą. Iš amerikiečiams (per vokiečius) patekusių oficialių dokumentų, prof. Fainsod tai nušvietė knygoje How Russia Is Ruled. Pasirodo, Didžiąjį Lietuvos Kunigaikštystei senovėje priklausiusios Smolensko srities dabartiniai gyventojai diktatūrai atsispirdavo sveiku principu: "viršūnės įsakinėja, apačios išsisukinėja".

☆ ☆ ☆

Statydami ateities Lietuvą, dabartinės Lietuvos gyventojai, neabejojama, sugeba išsisukinėti žalingesnių didrūs šovinistinės diktatūros įsakinėjimų. O tuo tarpu Lietuva pramonėja, miestelenėja ir — lietuveja. Ji žygiuoja į ateitį. Šiuo metu visai žmonijai ji neatrodo ypatingai džiugi. . . Bet kas žino? . . . Juk Maironio žodžius dainuoja: "Mainos rūbai margo svieto". . .

☆ ☆ ☆

Anglijoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje prie valstybės vairų atėjo naujų žmonių. Rinkimus pralaimėję konservatoriai Anglijoje vairą pavedė darbiečių Wilsonui. Prancūzijoje, nors neįspūdinga balsų dauguma, prezidento rinkimus laimėjo labiau į dešinę, negu į kairę pakrypęs Estaing, kuris, atrodo, draugiškesnis Amerikai, negu buvęs "de gaulistai". Vokietijos vairą paleido Willy Brandt, visokių susitarimų su Tarybų S-ga ir Rytų Europa pravedėjas.

Spėjiojama, kad naujieji vadai bus draugiškesni Amerikai, nes įsitikinę, kad be Amerikos nuoširdžios paramos Europa pribrendusių galvosūkių neišspręs. Į Europos vairsus ateina nauji žmonės, o mūsų veiksmų vairose tylu ir tebevaldoma apsamanojusi senovinė idėja. . .

☆ ☆ ☆

Skelbiama, kad Lietuvių fondui iki milijono tetrūksta \$90,000. Prieš dvylika metų užsimotas gražus užmojis, reiškia, beveik pavyko, A. Gailūnas, tačiau, pripažįsta, kad "didelė Amerikos lietuvių dauguma liko už Fondo ribų" ir šako, toks "neryžtingumas jungtis į Fondą yra nepateisinamas".

Mūsų laikraščiai, kurie nieko iš Fondo negauna, (nors skelbiama kam tai, kur tai pabarstys \$7,000) čia turi pagrindo kitai nuomonei.

Kitokesnių pažiūrų gali turėti ir tie Amerikos lietuviai, kurie stebėtina Fondo sumanytojų tyla kas vyktų, jei ateitų nelemta Fondui likviduoti valanda?

Mūsų Susivienijimų milijonus saugo budri Dėdės Samo akis. Kas saugo Fondo milijoną? Ar tos pačios akys, kurios "saugojo" mūsų kolonijose veikusių pašalpių draugijų ir klubų šimtus tūkstančių dolerių? Ar Lietuvos Atstatymo bendrovės pusę milijono?

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Girnakalis

Nameliai mano brangūs. . .

Kaip žinome, prieš bene du metus LB Švietimo Taryba išleido Jonynienės vadovėlių mokykloms "Nameliai mano brangūs". Tas vadovėlis pasidarė lyg koks lietuvių išeivijos "Watergate". Lyg kieno pasamdyti, lyg šiaip įkaitusių saujelė veikėjų, iškraipydami faktus, ieškodami nebūtų diversijų, veda atkaklią kovą. Kovoja gal ne tiek dėl vadovėlio, jie ieško lietuvių visuomenėje miegančio nerimo, nori tą nerimą žadinti. "Lietuviškasis Watergatas", atseit "Nameliai mano brangūs", tam tikros grupelės asmenų vis pakartotinai "populiarinamas" spaudoje, susiejimuose, LB suvažiavimuose ir t. t.

Vadovėlis geru pripažįstamas mokytojų sambūriuose, LB konferencijose, sėkmingai vartojamas mokyklose, o ta grupelė kiekviena proga vis klausimą kelia iš naujo. Pavyzdingas atkaklumas! Viso pasaulio ožiai gali pavydėti!

Štai LF suvažiavime Antanas Juodvalkis atliko eilini, dabar suvažiavimų repertuaruose lyg ir būtina Jonynienės vadovėlio užpuolimą. Ten pat buvo Juodvalkiui atitinkamai paaiškinta (lyg jam būtų buvę dar neaišku!). O paskui Antanas Juodvalkis "Dirvoje" rašo LF suvažiavimo reportažą ir dėl "Namelio" parašo:

. . . Švietimo Tarybos vadovas ir kiti vadovėlio gynėjai parodė tam

tikro nervuotumo ir piktokos reakcijos, kas parodo, kad su tuo vadovėliu ne viskas tvarkoje. —

Su vadovėliu viskas tvarkoje. Atrodo, Švietimo Taryba jaudinasi dėl nuolatinių ir nesibaigiančių užpuodinėjimų!

Antanui Juodvalkiui siūlau tokią bandymą. Ponuli, pasirinkite pvz. kad ir tam tikrą vietą, nesvarbu kurią. Jau pasirinkote? Gerai. Dabar tą vietą pasikasykite! Sakote, neniežti? Na, vardan "Tėvų namelių" pasikasykite visvien. Jau? Gerai! Dabar šį pasikasyimą pakartokite, pvz. kas penkiolika minučių. Gerai? Padarykite tai vardan tiesos ir "Tėvų namelių"!

Ir šį pasikasyimą vartokite, kai tik išmiegosite: dieną, dvi, trečios gal jau nereiks. . .

Kas šitokią bandymą mėgino, tas įsitikino, kad po neilgo kasymosi tą vietą pradeda kiek perštėti. . . Paskui įskausta labiau. Vis kasaštis, atseit visokiuose suvažiavimuose apie Jonynienę vis bekalbant, pradeda skaudėti nepakenčiamai. Pagaliau ir LF suvažiavime Antanas Juodvalkis dėl tos kasamos vietos parodys "tam tikro nervuotumo ir piktokos reakcijos", kas parodytų, kad su jo kasamąją dalimi — "ne viskas tvarkoje".

LF suvažiavime kai kas jau ir rimtai jaudinasi dėl to, kad Antanas tokioje paprastoje logikoje nesiorientuoja.

Apie Z. Stoberskio Lietuvių literatūros istoriją lenkiškai

Lietuvių literatūros propagavimo Lenkijoje plačią vagą verčia Zigmundas Stoberskis. Spaudoje kartkartėmis vis pasirodo jo straipsniai, literatūrinės apžvalgos, lietuvių autorių kūrinių vertimai.

Neseniai Vroclave lenkų kalba išleista Z. Stoberskio knyga Lietuvių literatūros istorija siekia pateikti jau panoraminį lietuvių literatūros vaizdą. Ši literatūros istorijos apybraiža sutikta su nemažu susidomėjimu. Tai liudija Lenkijos spaudoje atsiliepimai ir recenzijos.

Rašydamas apie šį darbą, Krokuvos savaitraštis Zyce literacke pažymi, kad lenkų literatūros istorijoje tai pirma tokios rūšies studija. Kartu su 1967 m. išleista Ježio Ochmanskio Lietuvos istorija ji perteikia daug žinių lietuviškai nemonkančiam, tačiau Lietuva besidominančiam lenkų skaitytojui. Straipsnio autorius Kšištofas Vozniakovskis aptaria Z. Stoberskio pateiktą periodizaciją, pabrėžia nepaprastai sunkias istorines sąlygas, kuriomis lietuvių literatūra kūrėsi. Atskirai aptaria Kristijonui Donelaičiui, Antanui Baranauskui ir Vincui Mickievičiui-Kapsukui skirti šios studijos puslapiai. Kaip teigiamą istorinės apybraižos pusę, laikraštis pažymi tai, kad autorius atspindi lenkų ir lietuvių literatūros ir kultūros tarpusavio ryšius. Tačiau kartu nurodoma, jog perteikti dar ne

visi šią draugystę atskleidžiantys faktai.

Stoberskio knyga — yra nepaprastai vertingas ir — bent šiuo metu — fundamentalus įnašas, susipažįstant su Lietuvos gyvenimu — baigiamas rašinys.

Lietuvių Fondas paskirstė pelną.

Lietuvių Fondo pelno skirstymo komisijos pirmininkas dr. Kazys Ambrozaitis pateikė dalinį šių metų LF pelno paskirstymą;

Pranai Naujokaičiui už Lietuvių literatūros istoriją — \$1,200; Lietuvių kalbos kursui Michigano universitete Ann Arbor mieste — \$2,750; Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos ruošiamam lituanistinių studijų savaitei liepos 13-22 Camp Beaumont, Ohio — \$500; Juozo Būgos surinktos tautosakos medžiagos su tvarkymu — \$800; stipendija Elenai Bradūnaitei siekti doktorato tautosakos srity Indianos universitete — \$2,000, Pasaulio Lietuvių Archyvui — \$1,000; ir jau anksčiau priimtas nutarimas parašyti Lietuvos istoriją, apimančią 1772-1914 metų laikotarpį — \$6,000. Iš viso paskirstyta \$14,250. Be to, buvo nutarta pažadėti \$2,000 sumą išleisti didžiuliam lietuvių bibliografijos leidiniui, kurį per 10 metų yra kruopščiai paruošę A. ir F. Kantautai, gyvenę Edmonton, Kanadoj. Tą leidinį žada išleisti vienas Kanados universitetas.

STEBETOJO PASTABOS

Baltistikos konferencija atkreipė Maskvos Izviestija dėmesį, kuri, pati tiesą iškraipydama, prikišo "tiesos iškraipymą", "reakcinės tautos skelbimą" ir "fašistų" pasirodymą, nors konferencijoj dalyvavo mokslo vyrai iš Suomijos, Švedijos, vakarų Vokietijos, Anglijos, Australijos ir Amerikos. Maskvai, matyti, politiniai nemalonu, kad 1968 m. Amerikoje susiorganizavusi Association for the Advancement of Baltic Studies draugija dirba rimtą mokslo darbą, prie kurio pritraukė visą eilę kitataučių visuose pasaulio kraštuose.

Alf. Bieliauskas Vilniaus Pergalės žurnale rašo, kad literatūroje "esame ir stiprūs ir turtingi". Sako:

"Turime klasikinės lietuvių literatūros patirtį. Turime dinamišką, veržlią, įvairią tarybinę lietuvių literatūrą. Rašytojų sąjungoje turime 160 narių ir auga daugiau negu 100 jaunų rašytojų".

Gaila, kad šį pilną turta, laisvai išsireiškiančių rašytojų mintis Pergalės žurnalas labai retai turi teisės parodyti savo skaitytojams Lietuvoje. . . O jei kuris tų 260 Lietuvos rašytojų, nuo "Lietuvos linijos" "nukrypęs", pabandytų spausdintis išėvių lietuvių spaudoje, tai gal susilauktų Solženicino likimo. . .

Būtų per daug ironiška sakyti, kad Lietuvos rašytojų sąjunga tolygi mūsų Lietuvių žurnalistų 160 narių sąjungai Amerikoje, kuri turi narių, bet taip pat permaža beturi nešališkų "laisvų" žurnalistų. . .

Vilniuje, pagaliau, išleisti tėvynės mylėtojo dr. Vinco Pietario Rinktiniai Raštai (712 pusl.), tik, įdomu, kad neįjungta (ir net nenumatoma atskirai išleisti) populiariausio jo kūrinio - istorinės apysakos, Algimantas, kurią mūsų literatūrai pirmąsyk 1906 m. išleido buvęs Vienybės Lietuvninkų redaktorius kun. A. Milukas Amerikoje.

Rinktinių raštų redaktorius teisinasi:

"Atsisakyta didžiausio V. Pietario veikalo - istorinių nuotykių romano Algimantas, kaip kūrinio, tendencingai (?) vaizduojančio XIII šimtmečio Lietuvos istoriją ir priešingo tautų draugystei bei internacionalizmo idėjoms".

Pietario romanas skiepia Lietuvos, ne Rusijos meilę, todėl šiuo momentu naują laidą išleisti, dar neprielankus "oras". . .

Savo metu lenkų Związek susivienijimas rungėsi su Lietuvių Susivienijimu dėl narių lietuvių. Lenkų susivienijimas buvo įkurtas 1880 m., lietuvių 1886 m. Teko akimis permesti vieną vėliausių lenkų susivienijimo mirusiųjų narių sąrašą. West Hazleton, Pa., sakoma, miręs "Kiejrys", Chicagoje "Kaszulani", Elizabeth, N. J. "Masaitis". Kiek lietuvių lenkai pritraukė, kodėl ir kiek jų dar turi, būtų įdomi studija.

Latvis poetas Andrijs Pumpuras (1841-1902) parašė taiklų eilėraštį tarp dviejų ryklių, vokiečių ir rusų, gyvenantiems latviams ir lietuviams.

2. Vienybės, 1974 m. liepos 26 d.

Siaip dainavo, taip dainavo,
Atėjūnai daug dainavo;
Ką dainavo atejūnai,
Tu su jais to nedainuok!
Vis atmink, tauta klestės,
Jei tėvų dainos joj skambės!

Pirmas 1974 metų anglų kalba leidžiamo Lituanus žurnalo numeris skaitytojus pasiekė stipriai "lietuviškai" pavėluodamas. Bet galėjo ir nesiskubinti, nes pašvestas Amerikos lietuviui neįdomiam poetui Jurgiui Baltrušaičiui (1837-1944), kuris savo stiprų poeto talentą sudėjo rusų literatūros simbolistinėi srovei, nedaug kuo vėliau pasirodydamas lietuvių literatūroje.

Redakciniu apie jį sakoma: "For unknown reasons, he chose to use Russian for his literary endeavors. He began to translate into Russian the writings of Maurice Maeterlink, Henrik Ibsen, Giovanni d'Annunzio, Gerhart Hauptmann, August Strindberg, and Oscar Wilde".

Jei šiuos įžymius Europos autorius būtų vertęs lietuviškai lietuviams, būtų pasidaręs stambi figūra mūsų literatūroje.

Tais laikais dar nebuvo raštui paruoštos lietuvių rašomosios kalbos - Petro Kriaušaičio gramatiką SLA teisėjo 1901 metais. Šalia to, rusų valdžia draudė spausdintis lietuvių kalba knygas. Todėl jauno Baltrušaičio gal netenka per daug kaltinti, jei 1895 metais pasuko į rusų kalbą. Tačiau, turint minty dr. V. Kudirką ir jo "lenkiškumą", nuo kurio jis pasuko į lietuvių kalbą ir kitų minčių.

Illinois universitete, posėdžiavo ketvirtoji baltistikos studijų konferencija, kurią paruošė lietuvių akademikai, pirmininkaujant prof. T. Remeikai ir talkinant profesoriams V. Vardžiui ir R. Silbajoriui. Paskaitų pateikta 110, jų tarpe 22 lietuvių (19 vyrų, 3 moterų). Klausyti atėdavo iki 440 publikos, jų tarpe apie 70 universitetus lankančių lietuvių studentų.

Mirtis pašaukė vieną Laisvės redaktorių, 81 metų sulaukusį Joną Gasiūną, kuris buvo ir Lietuvių Darbininkų Susivienijimo išdininikas. Į Ameriką atvyko 1913 m. Po poros metų įsijungė į J. O. Širvydo ir dr. J. Šliūpo suorganizuotą Lietuvių sąjungą, su kurios stambia dalimi 1919 m. nukairėjo. Pradėjo dirbti Chicagos Vilnės redakcijai 1921 m. iki 1937 m. Tada persikėlė į New Yorką redaguoti L. D. Susivienijimo organą Tiesą (iki 1950 m.) ir dirbti Laisvės redakcijoj.

Vėliausia žinoma statistika skelbia, kad 1970 metais Lietuvoje išspausdinta 1,412 knygų lietuvių kalba, ir 744 rusų, lenkų, ir kitomis kalbomis. Prisimenant, kad 1900 metais Lietuvoje nebuvo išspausdintos nė vienos lietuvių kalba knygos, lietuvių tauta per 70 metų šiuo atžvilgiu pasiekė 1,412 nuošimčių pažangą!

Amerikos lietuvių 1900 metais išleido apie 20 knygų.

Prezidento Povilo Dargio žmona Gertruda, Centro sekretorė Genovaitė Meikiūnienė ir delegatė iš Toronto, Ont. Ona Indrelienė SLA seime.

SLA 58-ASIS SEIMAS

Valerija Jysliavičienė

Tęsinys

SLA 58-ojo Seimo sekančios dienos - liepos 2, 3 ir 4 buvo pašvestos organizacijos reikalams. Sesijos vyko oficialiai - su delegatų vardošaukiu ir protokolų skaitymu. Tai užimdavo nemažai laiko, bet tokia buvo sesijų tvarka.

Si trečioji sesija ir popiet sekanti ketvirtoji, buvo skirta SLA Pildomosios Tarybos narių raportams. Nežiūrint, kad visų raportai buvo atspausdinti Seimo darbų knygoje, buvo delegatų pageidavimas, kad prezidentas Povilas P. Dargis savo raportą perskaitytų išties. Jo raportas apėmė visus svarbesnius Susivienijimo darbus ir rūpesčius: Komisijų, Apskričių ir Kuopų veiklą, Centrinės istaigos administracinį darbą, pagalbą SLA nariams nuo potvynio nukentėjusiems Wyomingo slėnyje 1972 m., SLA narių stovį ir naujų narių vajų, Susivienijimo "Solvency" (pajėgumą išmokėti apdraudas), kuris pagal Aktuaro apskaičiavimą yra 148.58%.

Delegatams buvo malonu iš prez. Dargio patirti, kad SLA istorija, kurią ruošė keturi autoriai - Vytautas Širvydas, Jonas Valaitis, Antanas Diržys ir dr. Algirdas Budreckis - jau baigta ir belieka tik

SLA prezidentas Povilas Dargis skaito savo raportą.

turinį suderinti ir knygą spausdinti. Istorija bus 400 psl. lietuviškai su 100 psl. santrauka angliškai.

Prez. Dargis savo raporte išreiškė ypatingą padėką Susivienijimui draugingai spaudai - Naujienoms, Dirvai, Keleiviui, Sandarai ir Vienybei, o vėliau tų laikraščių redaktorius, kurie dalyvavo Seime - Naujienų red. M. Gudelį, Keleivio red. Sondą ir Vienybės leidėją, iškviėtė Seimą pasveikinti.

Prezidento Dargio raportą delegatai visais balsais su pagyrimu priėmė.

(Pabaiga 4 pusl.)

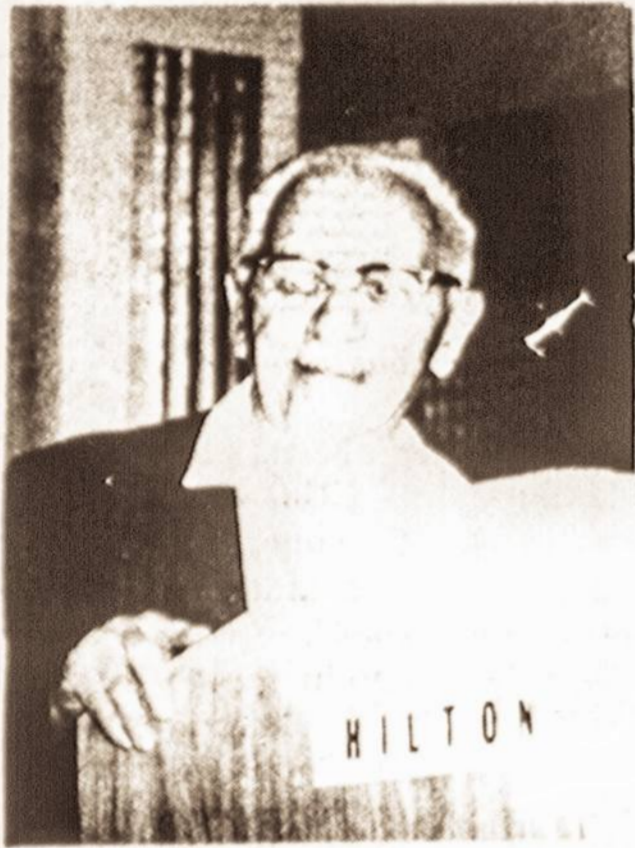
Tėvynės redakcinės komisijos vardu Jonas Valaitis duoda raportą. Kairėje - SLA sekretorė ir Tėvynės administratorė Genovaitė Meikiūnienė ir komisijos narys Antanas Diržys.

SLA 58-tas Seimas

Tęsinys iš 3 psl.

Viceprezidento A. Chapliko trumpas raportas nebuvo skaitytas, bet jis jam skirtą laiką panaudojo kviesdamas delegatus ir svečius dalyvauti SLA iškilmingame bankete, įvykstančiame tą patį vakarą Statler Hilton viešbučio salėje.

Bankietas tikrai buvo šaunus. Dalyvavo arti 400 žmonių, kurių tarpe, be bostoniškų, buvo svečių iš toliau ir gana daug jaunimo. Bankieto rengėjų vardu kalbėjo komiteto pirmininkas dr. A. Kapočius. Programai vadovavo SLA vicepirmininkas A. Chaplikas, kuris pirmiausia pakvietė kun. Bartašiūną pasakyti invokacinę kalbą. Muzikinę programos dalį atliko seniai girdėta solistė Suzana Griškaitė-Smith, kuri su vyru dabar gyvena Cape Cod, Mass. Jai akomponavo kompozitorius Jeronimas Kačinskas. Vienintelis kalbėtojas buvo SLA prezidentas Povilas Dargis.

Vytautas Sirvydas, vienas iš ko-autorių SLA istorijos, sveikina seimą.

Apie Susivienijimo finansinius reikalus ir investicijas ilgiausius raportus paruošė naujoji SLA sekretorė Genovaitė Meiliūnienė ir išdininkė Eufrozina Mikužiūtė. Pristatydamas Meiliūnienę delegatams, P. Dargis pabrėžė, kad ji Susivienijimo centre dirbusi jau 27 metus ir savo patyrimu buvo tinkamiausia kandidatė svarbioms sekretorės pareigoms, dr. A. Budreckiui iš jų rezignavus. Įdomu, kad G. Meiliūnienė tiek metų dirbusi centre, SLA Seime dalyvavo pirmą kartą nei ji, nei Mikužiūtė savo raportų neskaitė, bet joms teko atsakinėti į daugelio delegatų paklausimus.

Adv. Stepas Briedis, kaip išdo globėjas, seime dalyvavo paskutinį kartą. Dėl pablogėjusio regėjimo jis šiemet atsisakė kandidatuoti, bet atsiveikindamas žadėjo ir toliau dirbti Susivienijimo gerovei, likdamas jo teisiniu patarėju. Sekretorė G. Meiliūnienė, Pildomosios Tarybos vardu, adv. Briedžiui įteikė dovaną - kelionėms lagaminą.

Buvo pristatyta naujoji išdo globėja Christine Austin, Naujienu administratorė, kuri kartu su Josephine Miller dabar prižiūrės SLA išdą. Pildomoj Taryboj moterys jau viršija vyrus - 4 prieš 3.

Dr. Stepui Biežiui mirus 1973 m. laikinai daktaro kvotėjo pareigoms buvo paskirtas New Yorko gydyto-

Bendras SLA bankieto vaizdas Statler-Hilton viešbutyje.

jas Antanas Snieska. Kaip SLA narys jis buvo "naujokas" ir pagal organizacijos konstituciją dar ne kvalifikuotas šioms pareigoms. Iki rinkimų dr. kvotėju Pild. Taryba paskyrė dr. Danielių Degesį iš Cleveland, Ohio. Jis laimėjo šių metų rinkimus ir dalyvavo seime.

Paskutiniosios seimo sesijos buvo ypatingai darbingos. Daug dėmesio buvo skiriama naujiems ir ne taip naujiems įnašams, kurie pasikartoją kiekviename seime. Ilgesnės diskusijos kilo dėl įnašo suretinti SLA seimus; vietoj kas du metus, seimus kviesti kas tris metus. Gerai, kad delegatai įnašų komisijos rekomendaciją atmetė, svarbiausia todėl, kad suretindama seimus, Susivienijimas gali suretinti narių skaičių ir SLA veiklą. Didžiumos delegatų nuomone seimai ir delegatų susitikimai organizaciją sustiprina.

Priimta visa eilė rezoliucijų. Taip pat buvo paskirtos ir pastovios komisijos apie kurias teks rašyti kita proga.

Kaip jau įprasta, paskutinėje septyntoje sesijoje buvo svarstoma kuriame mieste kviesti 59-ąjį seimą, kai Susivienijimas šves 90 metų sukaktį. Vytauto Uznio ir dr. V. P. Dargio agitacija už Chicagą buvo tokia stipri, kad kitiems miestams nebuvo šansų laimėti. Labai nusivyle jautėsi delegatai siulę Philadelphia, Pa., kur 1776 metais Amerika pasiskelbė nepriklausoma valstybe, arba bent Wilkes-Barre, Pa., kur 1886 m. gimė Susivienijimas Lietuvių Amerikoje.

Sekantieji dveji metai parodys, ar chicagiečiai išpildys savo pažadus Susivienijimui prirašyti rekordinį skaičių naujų narių ir surengti didžiausią seimą SLA istorijoje.

Solistė Suzana Griškaitė-Smith ir kompozitorius Jeronimas Kačinskas.

SLA prezidentas Povilas Dargis kalbasi su kompozitorium Jeronimu Kačinsku ir jo žmona.

New Yorko delegatės su chicagiečiais. Iš kairės: B. Spūdienė, John Drevin, V. Tysliavienė, dr. Vytautas P. Dargis ir Ona Jozėnienė.

Visos SLA seimo nuotraukos S. Narkėliūnaitės

J. DOMARKAS DIRIGUOS MEKSIKOJE

Į Meksiką išvyko Lietuvos nusipelnęs artistas, Valstybinės filharmonijos vyriausiasis dirigentas J. Domarkas.

Rugpjūčio pradžioje jis su Gvadalaharos - antrojo Meksikos didmiesčio - simfoniniu orkestru surengs du koncertus. Lietuvos dirigento programose - P. Čaikovskio ir M. Ravelio kūriniai, taip pat A. Rekašiaus Antroji simfonija.

Dail. Telesforo Valiaus vasarvietėje "Akmenėje" liepos 20 d., dalyvaujant gausiam giminių ir bičiulių būriui, atšvėstas dailininko gimtadienis ir kartu 60 metų amžiaus sukaktis.

Vienybė, 1974 m. liepos 28 d.

Vasario 16-osios gimnazijoje Vokietijoje

Edvardas Šulaitis

Šiuo metu, turbūt, yra sunku rasti JAV gyvenantį lietuvį, kuris nebūtų girdėjęs apie Vasario 16-sios vardu pavadintą lietuvių gimnaziją prie Frankfurto, V. Vokietijoje. Šioje gimnazijoje yra būrelis mokinių ir iš JAV, o taip pat ir mokytojų tarpe turėta po vieną, kitą asmenį iš šio kontinento.

Praėjusiais metais liepos mėnesį teko lankytis toje gimnazijoje ir iš arti susipažinti su šia mokslo įstaiga. Buvo proga apžiūrėti jos patalpas, pakalbėti su kaikuriais mokytojais, patirti mokinių nuotaikas. Apie tai trumpai, grįžęs iš kelionės, rašiau Vienybėje.

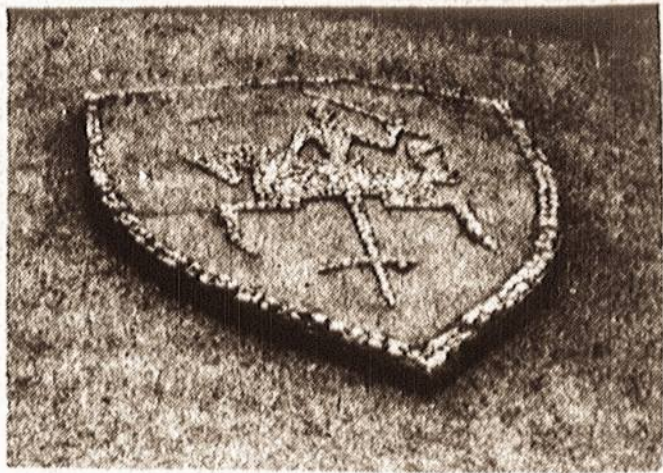
Nuo tų dienų jau praėjo metai laiko, tačiau darbas gimnazijoje nesustojo ir vėl jau artėja naujieji mokslo metai, kurie prasidės rugsėjo 9 d. Gimnazijos vadovybei vėl išskyla naujos, bet kartu ir tos pačios problemos: pritraukti daugiau mokinių, sudaryti tvirtesnį mokomąjį personalą, surinkti lėšų mokyklos egzistencijai palaikyti.

Gimnazijos direktorius ypatingai ragina tėvus, kad jie savo vaikus siųstų į gimnaziją iš JAV bei Kanados. Šios gimnazijos programa beveik atitinka JAV "haiskulių" lygį. Vasario 16-sios gimnazijoje yra 9 klasės (kaip ir kitose Vokietijos gimnazijose). Į pirmąją klasę gali stoti tie mokiniai, kurie yra baigę JAV ir Kanados ketvirtąjį pradinės mokyklos skyrių, o baigusieji 8 skyrius - gali patekti į IV ar V klasę (pagal mokinių pažangumą). Baigus 9 šios gimnazijos klases, mokinys turi teisę patekti į JAV ar Kanados universitetus.

Pažymėtina, jog gimnazijoje vyrauja kur kas lietuviškesnė nuotaka, negu, sakysime, JAV lietuviškų parapijų mokyklose. Gal dalinai dėl to, kad čia vis atvyksta nemaža mokinių iš Lietuvos. Tai vaikai tų tėvų, kuriems pasiseka repatrijuoti į Vokietiją. Pavyzdžiui, pernai į gimnaziją įstojo net 13 iš Lietuvos atvykusių vaikų.

Gimnazijos direktorius V. Natkus-Natkevičius spaudai išsiųstame pranešime paaiškino apie šios mokyklos padėtį, bendrabutį, lituanistikos programą ir pan. Pranešime sakoma:

Mokinių iš Amerikos Vasario 16 gimnazijoje laukia ir kitas neįpras-

Gražiai iš akmenukų išdėliotas Vytis Vasario 16-sios gimnazijos kieme kad čia yra lietuviškas kampas vokiečių žemėje, kuri anksčiau buvo priglaudusi nemažą mūsų tautiečių, dabar išsibarsčiusių po užjūrio kraštus.

E. Šulaičio nuotrauka

tas dalykas - bendrabutis. Jame yra griežta tvarka: darbo, laisvalaikio, valgio, miego laikas yra nustatytas. Mokinys turi pats susitvarkyti kambarį, lovą, nors šiaip švarą palaiko šlavėjos. Būna mokinių, kuriems ne lengva prie šios tvarkos prisprasti. Nemaža tėvų betgi yra dėkingi, kad jų vaikai, grįžę Amerikon, yra tvarkingesni, negu buvo.

Gimnazija stengiasi duoti, kiek galima, daugiau lituanistinių žinių ir lituanistinio auklėjimo. Stengiamasi išieiti lietuvių kalbos ir literatūros per 9 metus tiek, kiek jos maždaug buvo reikalaujama nepriklausomoje Lietuvoje. Pvz. priešpaskutinėje klasėje (aštuntoje) perskaitomi ištiesai tokie mūsų rašytojų veikalai: V. Krėvės "Dainavos šalies senų žmonių padavimai", "Šiaudinėj pastogėj", "Skirgaila", Mykolajčio-Putino "Altorių šešėly", jo lyrika, Igno Seiniaus "Kuprelis", A. Vienuolio "Paskenduolė" ir kitos novelės, P. Vaičiūno "Prisikėlimas", B. Sruogos "Milžino paunksmė", "Baisioji naktis", K. Binkio "Atžalynas", A. Mickevičiaus "Konradas Valenrodas". Pagrindiniai susipažįstama su F. Kiršos, J. Baltrušaičio, B. Brazdžionio, J. Aisčio lyrika. Devintoje klasėje (paskutinėje) nagrinėjami Vaičiulaičio, Grušo, Ramono, Gliaudos, Alanto, žemininkų ir naujausios lyrikos kūriniai, juos ištiesai perskaičius.

GINČAI DĖL GIMNAZIJOS

Kaip ir visoje lietuviškoje veikloje, taip ir gimnazijos reikalu verda ginčai. Vieni ją bando labai išaukštinti, o kiti - daro visokių priekaištus - būtus ir nebūtus. Žinoma, gimnazija nėra tobula, tačiau vis tiek yra geriau, kad ji veikia, negu jos visai nebūtų.

Skaitant gimnaziją liaupsinančius pasisakymus, o iš kitos pusės - ją niekinančius balsus, reikia suprasti, jog tiesa yra kažkur tai viduryje. Gaila, jog ir gimnazijos atžvilgiu yra daug asmeniškumų, aiškios tendencijos, nepagrįstų gandų.

Pavyzdžiui, mūsų spaudoje plačiai nuskambėjo gimnazijos mokinių dvi kelionės į Lietuvą. Kai kas tuos jaunimo nuvažiavimus į savo tėvų kraštą palaikė dideliu nusikaltimu, panašiai kaip ir Cicero bei Chicagos jaunuolių ekskursiją į tėvynę. Labai tragiškai į gimnaziją pažiūrėjo kun. Br. Liubinas 1973 m. gegužės mėn. Europos Lietuvoje tilpusiame straipsnyje. Pilnas dramatiškumo bei nerimo rašinys buvo patalpintas Dirvoje 1973 m. birželio 29 d., kuris pavadintas gana įspūdingai "Vasario 16 gimnazijos tragedija".

Šiuose dviejuose bei kituose panašiuose rašiniuose gimnazijos reikalai, ypatingai kas liečia vaikų kelionę į Lietuvą, prirašyta tiek nesąmonių, sukelta tiek fantazijų, sukaupta tiek pykčio savo artimui, kitam tautiečiui, kad nelengva išvaizduoti. Pažymėtina, jog Europos Lietuvoje rašinio autorius, nežinantis, kad jis dvąsiskis, stengėsi sunaikinti jam nepatinkamus asmenis, ne-

Vienas iš Vasario 16-sios gimnazijos pastatų ir stiebas vėliavai iškelti.

žiūrint to, jog dėl tų visų įtarimų bei šmeižto gali nukentėti visa gimnazija ir jos bendrieji interesai.

Tačiau atrodo, kad tokiems asmenims visai nesvarbu, kad gimnazija ar bendrai lietuviškumas gyvuotų, kad jis kuo ilgiau išsilaikytų. Jie atlieka tik meškos patarnavimą visai išveivijai ir sau patenkinti tūno.

Apie jaunimo keliones į Lietuvą gerai atsakė gimnazijos mokytojas dail. A. Krivickas 1973 m. rugpiūčio 3 d. Naujienose. Ten dail. A. Krivickas teigė, jog šmeižtais gimnazijos adresu kun. Br. Liubinas siekęs sugriauti pasitikėjimą gimnazijos vadovybe ir kuratorija. Jis taip pat išsireiškė: "Tikiuosi, kad

lietuvių visuomenė tai gerai supras ir padarys iš to atitinkamas išvadas, jog tokiomis priemonėmis galima padaryti tik asmenines tragedijas, bet ne gimnazijos".

Šiandien lietuvių gimnazija prie Frankfurto laukia Amerikos lietuvių tautos. Ji laukia ne tokios paramos, kurią lietuviškai veiklai čia duoda Lietuvių Bendruomenės skaldytojai, tačiau konkrečios - mokinių ir dolerių.

Prašymus priimti gimnazijon reikia rašyti šiuo adresu: Herrn V. Natkevičius, Litauisches Gymnasium, 684 Lampertheim - Huettelfeld 4, Western Germany. (Tel. 06256-322).

Lietuviškos studijos Šveicarijoje

Lietuviškųjų Studijų Savaitė, vyksta Morschache nuo rugpiūčio 4 iki 11 d., Šveicarijoje. Bus ir dar du lietuvių renginiai: meno paroda Luzerne liepos 26 d. ir truks iki rugpiūčio 7 d. Joje dalyvaus tapytojai: Juzė Katiliūtė (Geneva), Gabrielius Stanulis (Geneva), Pranas Gailius (Paryžius), Vytautas Kasiulis (Paryžius), Tadas Burba (Muenchen), Evaldas Robbertas (Hamm) ir Eugenijus Budrys (Gotland, Švedija), be to skulptorius Adomas Raudys (Samogitas) - Paryžius.

Luzerno miestas parodai nemokamai užleido senosios rotušės salę, kurios remontas buvo baigtas tik š. m. balandžio mėn. Vasaros metu į Luzerną gausiai atvažiuoja rinkinių vasarotojų, nes ten rugpiūčio mėn. vyksta garsusis muzikos festivalis.

"Studijų Savaitės" Morschache dalyviams rugpiūčio 7 d. numatoma laivų iškyla Keturių Kantonų ežerui Luzerną, kur bus apilankyta lietuvių meno paroda. Visame Luzerno

mieste bus išlipinti didžiuliai plakatai, kurie skelbs apie lietuvių meno parodą (Litauische Kunstausstellung).

Kitas renginys vyks Brunneno vasarvietėje Keturių Kantonų ežero pakrantėje. Johannos Stasiulienės vadovaujamo lietuvių tautinių šokių ansamblio vakaras bus vietinėje iškilnių salėje (Aula). Pažymėtina, kad ansamblyje nėra nė vieno lietuvių ir ji sudaro vieni šveicarai! Be to, programoje dalyvaus jaunas ciurichietis dainininkas Otto Linsi, baritonas, išmokęs lietuvių dainų. Jis ir dainuos lietuviškai.

Brunnene leidžia atostogas šimtai vasarotojų. Be pačių šveicarų, tą vietovę ypač yra pamėgę olandai ir vokiečiai.

Pati "Studijų Savaitė" oficiališkai atidaroma rugpiūčio 5 d. ir ji vyks Morschacho vietovėje (ties Brunnenu), kuri yra išsidriekusi su viršum 1,800 pėdų aukštumbe.

Vienybė, 1974 m. liepos 26 d.

Lietuvoje

Paruošė Vytautas Zalatorius

Rinkimai

Poriniai metai ne tik Amerikoje rinkiminiai. Ir Lietuvoje birželio mėn. buvo patvirtinti 42 deputatai į sąjunginę Aukščiausiąją Tarybą. Patvirtinti, nes rinkėjai jokio pasirinkimo tarp kandidatų neturėjo, nors teoretiškai ir galėjo prieš tokį kandidatą balsuoti. Ir iš tikrųjų šia privilegija pasinaudojo ko ne tūkstantis balsuotojų iš 2 mil. 136 tūkstančių ir 584. Net ir tas tūkstantis opozicijos gali būti per pus mažesnis, nes susideda iš dviejų atskirų rinkimų: į Sąjungos ir į Tautybių t-bas. Tie patys žmonės galėjo abiejuose balsavimuose pasakyti prieš savo kandidatus. Bent vienuose šiuose rinkimuose visai nedalyvavo irgi maždaug tūkstantis rinkėjų. Oficialiais duomenimis balsavo 99,9%.

Yra nuomonių, kurios visiškai nuvertina šių rinkimų reikšmę. Girdi, AT yra tik "antspaudas maskvinės kompartijos politiniame žaidime". Jei būtų ir taip, tai šią mintį galima toliau plėsti, jog kartais svarbūs dokumentai be antspaudo negalioja. Na, o ir pavyzdinis anglų parlamentas savo vystymosi pradžioje tebuvo tik antspaudas karaliaus veiksmams. Bet vienu požiūriu AT rinkimai yra reikšmingi. Jiems visagalė partija skiria daug dėmesio, juos puikiai išreklamuoja ir žymiausių savo kadrus deleguoja į deputatų eiles. Be to, po Stalino mirties įvairių valdžios institucijų reikšmė padidėjo, įskaitant ir AT. Ta prasme tad verta paanalizuoti praėjusių rinkimų duomenis.

2 Kameros

Iš 42 Lietuvos atstovų 10 buvo išrinkti į S-gos tarybą ir 32 į Tautybių t-bą. Formaliai šias dvi kameras būtų galima palyginti su JAV Atstovų rūmais ir Senatu. Vieni atstovauja bendriesiems, kiti respublikiniams interesams. Bet kadangi abiejų AT kamerų teisės vienodos, tad ir čia atskirai jos nebus nagrinėjamos. Iš viso į S-gos t-bą buvo išrinkti 767, o į Tautybių t-bą 700 deputatų.

Kaip ir 1970 m., taip ir šių metų rinkimuose parinkti devyni rusai, kas sudaro 21,2% deputatų ir maždaug atitinka nelietuvių gyventojų procentą krašte. Įdomu, kad kai kurie tų rusų savo rinkiminėse apygardose pasirodė tik prieš rinkimus. Bendrai reikia pasakyti, kad rusų deputatų rangas yra daug aukštesnis negu vietinių. Štai į S-gos t-bą buvo išrinktas TS elektroninės pramonės ministras A. Sokinas, nuo Šiaulių apygardos, o į Tautybių t-bą ministro rangą turįs Valstybinio ekonominių ryšių su užsienio šalimis komiteto pirmininkas S. Skačkovas, už kurį balsavo švenčionių apygarda.

Kiti deputatai: kinematografinių s-gos valdybos pirmasis sekretorius režisierius L. Kulidžanovas, kontradmirolas V. Frolovas, armijos gen. N. Ogarkovas ir laivo kapitonas L. Meljancevas. Nuolat

Nemunas prie Druskininkų.

perrenkamas ir Lietuvos kompartijai priskirtas Maskvos sargas V. Charazovas, kuris eina centro k-to antrojo sekretoriaus pareigas. Rusų tarpe yra tik du "prasčiokai": tarybinio ūkio darbininkė M. Dubrovskaja ir tekintoja N. Revako. Tuo tarpu visų deputatų tarpe prasčiokai sudaro net 38,1%. Kitais žodžiais tariant, rusų deputatų įtaka ir svoris yra daug didesni, negu jų skaičius.

Aparačikai

Rusai dar ir kitaip sėkmingesni. Juos penkius perrinko iš devynių, kai tuo tarpu tik 28,5% buvo perrinkti iš bendro deputatų skaičiaus.

Bendrai tenka pasakyti, kad pakartotinas išrinkimas daug priklauso, iš kokios grupės deputatas kilęs. Jeigu jis yra "aparačikas", partijos profesionalas, tai jo perrinkimas beveik garantuotas. Tokie sudaro daugiau kaip ketvirtį visų deputatų. Tuo tarpu jeigu atstovas yra prasčiokas, kurių yra daugiau kaip trečdalis, tai jo Kremliaus rūmuose po sekančių rinkimų nebebus. Kitos deputatų grupės, irgi gana nepastovios, yra: amerikoniškai tariant, pramonės ir žemės ūkio egzektuvai - 16,6%, mokslo ir menų atstovai - 11,9% ir kariškiai - 7,1%. Pastarieji visi be išimties nelietuviai.

Kadangi "aparačikai" yra partijos branduolys tarp deputatų, iš kurių bendro skaičiaus 11 yra nepartiniai, verta juos išvardinti. Tai jau minėti Charazovas, Skačkovas ir Sokinas; Lietuvos Ministrų t-bos pirm. Josifas Maniušis, gimęs ir augęs Gudijoje; Lietuvos AT Prezidiumo pirmininkas M. Šumauskas; centro komiteto sekretorius A. Bārkauskas; Sniečkaus ipėdinis; dabartinis Lietuvos kompartijos galva P. Griškevičius; Ministrų t-bos pirmininko pirmasis pavaduotojas K. Kairys, Lietuvos profsąjungų t-bos pirminin-

kas K. Mackevičius, Vilniaus miesto partijos sekretorius V. Sakalauskas ir partijos teoretinio žurnalo "Kommunistas" Lietuvoje redaktorius G. Zimanas. Tai, trumpai tariant, žmonės, kurie yra valdžios viršūnėje Lietuvoje.

- Kadangi "aparačikai" yra gana pastovi deputatų grupė, tai jie verti ypatingo dėmesio, net ir tie, kurie neperrenkami. Deja, partija dar nenugalėjo mirties, kuri pasiėmė pagarsėjusį A. Sniečkų. Į jo vietą AT išrinktas Griškevičius. Kitas "Lietuvos laisvanoriško įsijungimo į Tarybų S-gą" vykdytojas, Sniečkaus sėbras J. Paleckis, šiemet sulaukė 75 metų ir į AT nebebuvo renkamas. Jis vienu metu net buvo Tautybių t-bos pirmininkas.

Ne visai aiškios kitų dviejų "aparačikų" neperrinkimo priežastys. Respublikos profsąjungų t-bos pirmininkas, atrodo, ex officio renkamas deputatu. Tad, kai K. Mackevičius užėmė P. Dobrovolskio vietą, jam atiteko ir deputato kėdė. Į nemalonę galėjo patekti Radviliškio rajono partijos pirmasis sekretorius P. Sidlauskas. Iš kitos pusės reikia pasakyti, kad jis buvo žemiausias rangų tarp "aparačikų" ir gal užleido savo vietą Sakalauskui, kuris lyg ir taikėsi į Sniečkaus ipėdinystę. Deputato titulas jam gali būti šiočia tokia kompensacija už neparinkimą pirmuoju sekretoriumi.

Tokia tad trumpa birželio rinkimų analizė. Gal dar tik verta pažymėti, kad krašte, kuris vis giriasi moterų lygiu teisiškumu, į AT iš Lietuvos išrinkta tik 14 arba lygiai trečdalis. Tuo tarpu moterų Lietuvoje yra daugiau negu vyrų, o ir dirba jų maždaug tiek pat, kiek vyrų.

Tuo tarpu jau anksčiau išrinkta Lietuvos Aukščiausioji t-ba atleido iš Aukščiausiojo teismo nario pareigų K. Bieliauską ir R. Čaiką. Priežastys nenurodytos. Į jų vietą pa-

Studentai dažnai negauna įtikinamų atsakymų į juos jaudinančius klausimus.

Iš TSKP CK pranešimo

skirti V. Marcinkevičius ir A. Pėstininkas.

Birželio pabaigoje vykęs šio teismo plenumas, pirmininkaujant A. Likui, svarstė klausimus apie teises išlaidas, nagrinėjant vertimosi uždraustu verslu bylas, o taip pat bylas dėl vogto turto igijimo ir realizavimo.

Maždaug tuo pat metu Tiesoje pasirodė straipsnis, aiškinantis privačią nejudomojo turto nuosavybę Lietuvoje. Vilniuje, Kaune ir Palangoje individualius namus privačiai statyti draudžiama, nors leidžiami kooperatiniai apartamentai. Laikraštis piktdžiugiškai pasakoja, kaip Vilniuje, Vaduvos g-vėje, du kartus valdžios buvo nugriautas P. Dusevičiaus gyvenamasis namas. To dar neužtenka. Dusevičių patraukė baudžiamojon atsakomybėn.

Prieš statant privatų namą, reikia sudaryti sutartį dėl sklypo suteikimo neterminuotam naudojimui su vietiniu vykdomoju komitetu. Tai lyg miesto valdyba ar viršaičio įstaiga. Mat, Lietuvoje nėra privačios žemės nuosavybės. Taigi žemės pirkti negalima. Tokiam sklypui gauti paprastai reikia būti vietovėje išgyvenus daugiau kaip penkerius metus, pasižymėti darbe ar visuomeninėje veikloje arba keltis iš vienkio į kaimo gyvenvietę. Na, tikriausiai yra ir kita privilegijuota grupė - tai kyšininkai. Privatus namas gali būti vieno ar dviejų aukštų, bet negali turėti daugiau kaip 60 kvad. metrų gyvenamojo ploto ir nedaugiau kaip 40 kv. m. naudingo negyvenamo ploto (išviettės, vonios kambarys, sandėliukas, koridorius ir pan.). Trijų miegamųjų amerikoniškas butas turi maždaug 80 kv. m. gyvenamojo ploto.

Lietuvos medicinos darbininkams

Miško, popieriaus ir medžio apdirbimo pramonės įmonių vadovai ir profsąjunginės organizacijos vis daugiau dėmesio skiria žmonių poilsui. Įmonės turi 21 poilsio bazę, kur kasmet savo laisvalaikį praleidžia apie keturi tūkstančiai žmonių.

Kas antras Kauno baldų susivienijimo dirbantys ilsisi poilsio bazėse: Pervalkoje, Palangoje, prie Molėtų. Vien Pervalkos poilsio bazėje Baldininkams - 100 vietų. Poilsiaujančiųjų paslaugoms čia klubas, valgykla, sporto aikštynai.

Pajūryje gali pailsėti kontoros Miško projektas, Panevėžio baldų fabriko, Šilutės baldų kombinato, Dubravos miško tyrimo stoties ir kitų įmonių darbo žmonės.

Savas poilsio bazes turi Tauragės miško pramonės ūkis, Kretingos miško įmonių susivienijimas.

Neblogos ir perspektyvos. Kooperavimo būdu numatoma statyti poilsio namus Šventojoje. Vilniaus baldų firma statys 100 vietų profilaktoriumą.

Vienybė, 1974 m. liepos 26 d.

Antanas Vaivada

— **Pone Vaivada, gal pradžioje duotumėte kiek biografinių žinių apie save?**

— Esu gimęs Amerikoje. Mano tėveliai Jonas ir Stefanija Vaivada gyveno Philadelphijoje, Pensilvanijoje, kur jie turėjo maisto krautuvės biznį. Jie buvo kaimo žmonės: tėvas iš Veliunos, motina iš Panevėžio. Susitiko čia Amerikoje ir apsišvedė. Tarp kitko, jie buvo dideli Lietuvos patriotai.

Todėl po I-jo Pas. Karo, kai Lietuva tapo nepriklausoma, jie nusprendė grįžti Lietuvon gyventi. Visa mūsų šeima išvykome Lietuvon. Pradžioje trumpesnį laiką gyvenome Kaune, o vėliau, kai Lietuva buvo laikinai atgavusi Vilnių, tėvas nutarė persikelti ten. Nuvykęs Vilniun įsigijo nuosavybę, bet kol mes išsirengėme važiuoti pas tėvą, Vilnių jau buvo užėmę lenkai. Po tam tikrų vargų pagaliau Vilnių pasiekėme, ir ten gyvenome maždaug nuo 1921 iki 1926 metų. Per tą laikotarpį mes vaikai lankėme lietuviškas mokyklas ir Vytauto Didžiojo gimnaziją, kurią mano vyresnioji sesutė baigė, o aš iki 1926 m. buvau išėjęs keturias klases. 1926 m. mes visi grįžome į Ameriką ir vėl apsigyvenom Philadelphijoje.

Čia aš užbaigiau gimnazijos mokslus ir pradėjau lankyti Pensilvanijos universitetą. Bet kaip tik tuo metu užėjo garsioji Amerikos depresija, ir mokslą tęsti buvo sunku.

Gavęs rekomendacinį laišką, nuvykau Čikagon ieškoti darbo. Darbą gavau Naujienose. Lietuviškai mokėjau gerai, bet tuo metu mano anglų kalba dar nebuvo pakankamai gera, kad galėčiau eiti į kurią nors profesiją ar dirbti amerikiečių laikraštyje.

Kai Darius ir Girėnas pradėjo paskutinius viešuosius pasiruošimus skridimui į Lietuvą, aš buvau Naujienų vietinių žinių redaktorium. Toj rolėj ir buvau įtrauktas į skridimo paruošiamuosius darbus. Susipažinau su abiem lakūnais ir, kaip laikraštlininkas ir kartu kaip suinteresuotas asmuo, bandžiau kiek galėdamas jiems pagalbėti.

Vienybė, 1974 m. liepos 26 d.

Vaivados prisiminimai apie Darių ir Girėną

Lietuvių Aero Klubo narys Edmundas Jasiūnas iš Čikagos lankėsi pas Mildą ir Antaną Vaivadą jų rezidencijoje McLean, Va. (netoli Washington, D. C.) sukamo dokumentinio filmo apie Darių ir Girėną reikalų. Ta proga į magnetinę juostelę jis užrašė A. Vaivados priminimus apie lakūnus ir juos pateikė Naujienoms. Red. M. Gudeliui ir E. Jasiūnui sutinkant, Vienybė Vaivados prisiminimus perspausdina ištiesai.

Čikagoje tuo laiku buvo suorganizuotas skridimo rėmėjų centro komitetas, kuris tvarkė finansų kėlimą ir vykdė publicistiką bei susirašinėjimus. Bet tai nebuvo ypatingai tamprus komitetas, nes jis susidėjo iš savanorių, neapmokamų žmonių, kurių kiekvienas turėjo ir savus interesus ir rūpesčius. Vis tik komitetas laikas nuo laiko suėdavo, ir man kartais tekdavo vienu ar kitu atveju jų posėdžiuose dalyvauti.

Mano prisidėjimas prie skridimo išėjo iš laikraštlininko rolės, ir tai man suteikė galimybę jiems pagalbėti propagandinėje srityje.

Vieną vakarą ten susirinko maža grupė žmonių, iš viso gal 10 ar 12. Jų tarpe buvo konsulas Kalvaitis, p. Kalvaitienė, adv. Vašalie, advokatė Lidy, pats St. Darius ir kiti. Ar buvo ir Girėnas, nepamenu. Vienas svarbesnių klausimų, kurį susirinkimas gvildeno, buvo lėktuvo vardo parinkimas. Buvo pasiūlyti įvairūs vardai, jų tarpe ir mano pasiūlytas Lituania.

Tai gal ne visiškai naturalus, gal daugiau dirbtinas žodis. Bet tada atrodė, kad reikėjo vardo, kuris būtų lengvai ištariamas ir amerikiečiams, ir lietuviams, ir visiems kitiems švėtimtaučiams,

— **Kiek man teko patirti iš tų laikų spaudos, Jūs buvote lėktuvo vardu Lituania autorius. Kaip tai įvyko?**

— Datas dabar neprisimenu, ir po ranka jokių dokumentų ar užrašų neturiu. Vykdydamas savo, kaip laikraštlininko, uždavinį, ką sužinodavau ar patirdavau, bandydavau tuoj įtraukti į spaudą žinių ar propagandinių straipsnelių forma. Jokių memuarų, kaip tokių, nerašiau, ir, tikrai pasakius, neturėjau tam progos, nes laiko buvo per maža.

— **Bet kaip ten bebūtų, susirinkimas, kuriame buvo svarstomas lėktuvo vardo klausimas, įvyko Lietuvos konsulato būstinėje, kuri tuo metu buvo viename gražiame name, esančiame 100 East Bellevue Place, taip vad. Čikago "Near Nordside", netoli Drake viešbučio.**

ir kurio nereiktų versti į kitą kalbą, kad išaiškinti jo reikšmę. Tuo pačiu sykiu, savaime ir naturaliai, vardas privalėjo turėti ne vien tam tikrą gražią intonaciją, bet kartu ir aiškiai suprantamą reikšmę.

Tai turėdamas mintyje, pasiūliau vardą Lituania, kuris, mano galvosena, kartu apėmė lietuviškus interesus, lietuviškas idėjas, lietuvišką kultūrą, viską pasakydamas trumpai, vienu žodžiu.

Taip jau išėjo, kad po kai kurių svarstymų ir kitiems tos grupės nariams tas vardas atrodė priimtinas, ir Lituania pasiliko Lituania.

— **Pone Vaivada, Jums betaraujant Naujienose, ar teko artimiausią pažinti Steponą Darių ir Stasį Girėną?**

— Būdavo įvairių progų juos

matyti viešuose pobūviuose, kuriuos vieni ar kiti čikagiečiai, asmeniai ar per organizacijas, surošdavo skridimo finansavimo lėšoms sukelti. Jiedu patys labai dažnai užsukdavo į įvairias lietuviškas įstaigas ar tai praktiškiems pasitarimams, ar tai techninių ir piniginių klausimų reikalais. Labai dažnai jie užsukdavo ir į lietuviškų laikraščių redakcijas, su kuriomis jie ypatingai rūpindavosi palaikyti gerus santykius, ir kurios jiems galėdavo suteikti nepamainomą pagalbą, ypač kai jiems reikėdavo masiškai pasiekti lietuvišką visuomenę. Tokiais atvejais tekdavo su jais pasikalbėti, ir pasitarti, ir iš jų gauti vėliausių žinių apie pasiruošimų eigą ir pan.

Reikia pasakyti, kad santykiai su jais buvo labai geri. Jiedu buvo ypatingi žmonės, ypač Darius, ir jiems bandyti pagalbėti būdavo labai nesunku, tai nebūdavo jokia našta.

Šią temą norėčiau kiek praplėsti ir pakalbėti apie tų laikų atmosferą, kad pilnai suprastumėte, kokį didelį darbą Darius ir Girėnas nuveikė.

Reikia atsiminti, kad tais laikais, bendrai pasakius nuo 1931 iki 1934 metų, o ypač 1932-33 metais, Amerikoje buvo patį depresijos-ekonominės krizės giluma. Tais laikais bedarbių skaičius buvo milžiniškas, o ir dirbančiųjų padėtis buvo labai sunki, nes dėl didelės bedarbės ir bendros ekonominės krizės, kuri slėgė ne vien JAV, bet ir visą pasaulį, atlyginimai nebuvo per dideli, įvairios įstaigos ir įmonės labai vargo. Tie patys darbininkai, kad ir gaudami mažas algas, drebėjo dėl tų darbų išlaikymo, jų nepraradimo. Bendras ūpas buvo sunkus ir prislėgtas. Lietuviškos įstaigos pergyveno ypač sunkius laikus.

Kalbant šiais 1973 metais, šiais laikais dosniam amerikiečiui yra žymiai lengviau paaukoti 100 ar net 1000 dolerių, negu tais laikais buvo paaukoti dolerį, penkis ar dešimt. Būdavo daug tokių žmonių, kurie nors ir labai norėdami, joku būdu nieko negalėjo paaukoti.

Iš kitos pusės, Lietuvoje 1926 metais buvo įvykęs sukilimas, ir į amerikiečius tas atsiliepė įvairiai. Amerikiečius, kurie sekė spaudą ar kurie tai spaudai vadovavo, didžiumoje tas įvykis veikė neigiamai. Amerikos lietuvių visuomenėje dar 1933 m. trynimasis dėl to įvykio buvo nemažas.

Ir štai dabar atsirado Darius, kuris tame sukilime vienokią ar kitokią rolę gal vaidino, o gal ir ne, bet žodžiu, jis tenai buvo,

Tęsiama 8 psl.

Prisiminimai..

Tęsinys iš 7 psl.

ir iš daug ko atrodė, kad jis tiems įvykiams pritarė. Tād čia buvo toks minusas, kurį visuomenės ūpe teko Dariui ir Girėnui įveikti ir kaip nors sušvelninti ir nustelbti, kad jų pasiruošimams nekenktų.

Iš vienos pusės tie dalykai labai sunkino skridimo rengimo našta, kaip aš bandau sakyti, bet iš kitos pusės, skridimas buvo labai reikalingas ir geras dalykas Amerikos lietuvių organizacijoms santykiams švelninti ir lietuviškos visuomenės ūpi kelti, duoti žmonėms savimi pasitikėjimo. Be to, lakūnams teko nugalėti Amerikos lietuviuose įsivyravusią pažiūrą, kad aviacija yra jiems kažkoks visai svetimas, neįdomus dalykas, kuriuo tesirūpina mandresni žmonės: ką aviacija turi bendro su lietuviškuoju gyvenimu?

Be to, kaip gerai žinome, dažnu atveju lietuvis lietuviui per daug nepadedą, arba nenori padėti. Čia prisimintinas labai gerai žinomas lietuviškas posakis: "ką jis gali išmąnyti apie tą ar kitą, koks jis gali būti daktaras, lakūnas, ar pan., jei mes abudu kiaušes kartu ganėm?" Tad lakūnams teko ir tokias pažiūras nustelbti.

Kai dabar žiūri iš tolimesnio laiko taškaregio, Dariaus ir Girėno skridimas įnešė pozityvią gaidą, pozityvią atmosferą į lietuvių gyvenimą, kuri galėjo tuos negatyvius aspektus lietuviškame gyvenime mažinti ir stelbti, ir tuo pačiu sykiu davė lietuviams galimybę savo galvas aukščiau pakelti.

— Pone Vaivada, kadangi Jūs kpt. S. Darių asmeniškai pažinojote, gal galėtumėte charakterizuoti jo asmenį?

— Darius buvo labai įdomus ir ypatingas žmogus. Jis turėjo tam tikras asmens ypatybes, kurios jį tuojau išskirdavo iš grupės žmonių ar minios. Sakysime, jei kambaryje buvo būrys žmonių, ir į tą kambarį įėjo naujas žmogus, nepažįstas susirinkusiųjų, tai beveik automatiškai to naujo žmogaus dėmesys kristų ant Dariaus: tokį ypatingai didelį ir dramatišką įspūdį darė jo asmuo.

Darius turėjo kariškie laikyseną, stovėdavo tiesiai, iškėlęs galvą ir visuomet būdavo, jei ir kukliai, tai bent gražiai ir švariai apsirengęs. Jautei, kad kiekviena soga ar siūlas yra savo vietoje.

Balsą jis gerai moduliavo, ir būtų sunku įsivaizduoti, kad mažesnio ar didesnio klausimo sprendime jis savo balsą bereikalingai pakeltų, ar savo laikysenoje parodytų susijaudinimą ar nervingumą. Tuo pačiu sykiu jautei, kad jis yra pilnoje prasmėje žmogus, ne iš metalo kaltas, bet žmogus su kūnu ir dvasia, ir jautei, kad ir laikas, ir praeities įvykiai, ir jo per-

Dariaus ir Girėno reljefai Puntuke prie Anykščių.

gyvenimai ir patyrimai, ir karo tarnyba jam davė tam tikrą laikyseną ir tam tikras pažiūras į pasaulį ir santykius su kitais žmonėmis.

Žodžiu, įspūdis, kurį jis darė, visuomet buvo dramatiškas, ir visuomet jis atkreipdavo į save kitų dėmesį ne todėl, kad jis bandytų dėmesį pagauti, bet kad jo asmenybė tai darė.

Galima, kad lietuvių kalboje nėra tokio atitiktumo, kaip anglų kalbos žodis "integrity". Iš savo asmeninės pažinties su Dariu aš jaučiau, kad jis yra pilno pasitikėjimo, aukštų principų žmogus, kitaip sakant, "he was a man of integrity". Taip angliškai išsireiškiant apie žmogų, sunku yra pasakyti aukštesnį komplimentą.

Kas buvo įdomiausia, kaip aš jau anksčiau savo komentaruose minėjau, Darius turėjo iki tam tikro laipsnio įveikti pasyvumą, jei jau ne negatyvumą, iš tų amerikiečių pusės, kurie į jį gal šnairiai žiūrėdavo dėl jo rolės 1926 m. sukilimo metu, darydami išvadą, kad Darius pritarė, ar bent nesmerkė to, kas įvyko. Nežiūrint to, kad tas dalykas buvo žinomas, Darius dideliu taktu nesiduodavo būti įveltas į provokacinius ginčus ir išlaikydavo savo savigarbą. Ne klupčiodamas ir savo nuomonės nenuneigdamas, jis sugebėdavo tą situaciją sušvelninti ir ją pakeisti savo naudai.

Jis buvo didelio korektiškumo žmogus, ir su juo, angliškai tariant, daryti biznį buvo labai malonu, nes jautei, kad jis yra pilno pasitikėjimo ir aukštų principų žmogus, ir kad jis ištesės, ką žada, nebent tam būtų labai rimtos priežastys ir kliūtytys.

Tokiu būdu, nežiūrint tų visų sunkumų ir visuomenės pasyvumo, kuris visada pasireiškia pinigų sukėlimo situacijose, Da-

rius savo pasiekė.

Kaip minėjau, jau veikė skridimo rėmėjų Centro komitetas, ir jo nuopelnų nereikia mažinti. Tas komitetas negalėjo pilnai funkcionuoti, kaip finansiskai apmokamų darbininkų įstaiiga, ir tai yra visiškai suprantama. Tokiu būdu iniciatyvos ir pinigų sukėlimo našta didžiumoje gulė ant Dariaus ir Girėno pečių. Kur buvo surinkti pinigai, tai buvo pirmoje eilėje judviejų nuopelnas, ir atsižvelgiant į tų laikų aplinkybes, jie tai atliko nepaprasta pasėkmingai.

— Gal pasakytumėte keletą žodžių ir apie Stasį Girėną?

— Girėną pažinojau žymiai mažiau, nes įvairias reprezentacines funkcijas dažniausiai atlikdavo pats Darius. Su Girėnu paprastai tekdavo susitikti viešuose parengimuose ir specialiuose įvykiuose, kur paprastai jiedu būdavo kartu. Iš to, ką minėjau apie Darių, galima suprasti, kad jo, t. y. Dariaus asmenybė buvo tokia ryški ir imponuojanti, kad automatiškai dėmesys krypdavo į jį, o ne į Girėną. Girėnas buvo nepaprastai kuklus ir, galima sakyti, vengė kontaktų, viską palikdamas Dariui, nes jautei, kad skridimo dvasia ir intelektualinis bagažas aiškiai priklausė Dariui. Girėnas įsivaizdavo save daugiau pagalbininko, pasekėjo, antrininko rolėje. Judviejų santykiavime jauteisi, kad Darius, Girėno akimis žiūrint, buvo kapitonas, vadovas, o jis, Girėnas, tik ištikimas ir nuoširdus jo pagalbininkas, rėmėjas. Gal tai išėjo iš to, kad mokslo atžvilgiu Girėnas ne taip aukštai stovėjo, kaip Darius, be to, Dariaus patirtis ir horizontai buvo didesni ir platesni.

Tokiu būdu Girėnas gal iki tam tikro laipsnio darė sau skriaudą intelektualiniu atžvil-

giu neatsistodamas šalia Dariaus, ir savo asmenybę dėdamas į šešėlį.

Girėnas buvo labai mielas, labai nuoširdus. Jautei, kad jis yra geras žmogus, ir su juo draugauti būtų buvę labai lengva. Bet ar kad jis to norėjo, ar kad buvo toks jo būdas, Girėnas turėjo tendenciją stovėti nuošaliau. Visuomenės akimis žiūrint atrodė, kad jis stovi Dariaus šešėlyje.

— Koks tais laikais buvo Naujienų dienraščio nusistatymas Dariaus ir Girėno žygio atžvilgiu?

— Tie dalykai jau yra gilesnėje praeityje, ir detales yra sunku prisiminti. Gal čia tiktų pavartoti prez. Kennedy žodžius: "pasisekęs žygis turi šimtus motinų, o nepasisekimas pasilieka be motinų, niekas nenori tos atsakomybės prisiminti". Į klausimą, kas rėmė, kas nerėmė skridimą, reikėtų žiūrėti tokios filosofijos akimis.

Reikia suprasti, kad pradžioje minėjau, kad aviacija lietuviams tuo metu buvo gana svetimas dalykas. Atsirado nedidelė glavojančių ir suinteresuotų inteligentų grupė, kuri galėjo sumanymą paremti ne vien tik žodžiais ir savo prestižu, bet ir aktyviais darbais. Čia reikia ir vėl pakartoti, kad didžiumoje tai buvo pačių lakūnų didelių pastangų nuopelnas.

Gal čia būtų gera proga įvesti ir kitą temą. Atsimerant faktą, kad tuo metu Ameriką slėgė ekonominė krizė, visos lietuviškos visuomeninio pobūdžio įstaigos, o ypatingai laikraščiai, pergyveno labai vargingas dienas ir turėjo kovoti dėl kiekvieno, ar tai įplaukų ar aukų forma, dolerio. Jei tais laikais atsirasdavo naujas projektas, kuris rėmėsi lietuvių visuomenės

Pabaiga 9 psl.

Vienybė, 1974 m. liepos 26 d.

PRISIMINIMAI APIE DARIŲ IR GIRĖNĄ

Tęsinys iš 8 psl.

losnumu, tai netiesioginiai tuoj atsirasdavo pasyvumas, nenoras remti.

Todėl ir Dariaus-Girėno skridimo ruošimo pradžioje buvo natūralus palikimas į dalyką žiūrėti skeptiškai. Giliau pagalvojus, tas skeptiškumas ir pasyvumas išėjo iš baimės, kad šis naujas dalykas pareikalaus visuomenės lėšų, ir gal sumažins aukų įplaukas į tos ar kitos organizacijos ar įstaigos išdą. Tai yra praktiškas gyvenimo faktas, su kuriuo tais laikais reikėjo skaitytis.

Be to, grįžtant prie tų laikų politinių, tautinių ir moralinių aplinkybių, kurios anksčiau buvo suminėtos, galima suprasti, kad atskirose įstaigose ar redakcijose atsirasdavo žmonių, kurie dėl įvairių asmeniškų nusistatymų ar motyvų nenorėjo to skridimo remti.

Sakysime, šiais 1973 metais statyti klausimą, kas daugiau skridimą rėmė, nežinau, ar būtų reikalingas ir geras dalykas, nes skeptikų buvo ir vienur, ir kitur.

Sustojant ties Naujienomis, kadangi tais laikais buvau jų redakcijos nariu, aš labai gerai žinau, kad Naujienos, bent mano laikotarpiu, tą skridimą rėmė nuoširdžiai, nesuinteresuotai ir, jei galima tokį stiprų žodį panaudoti, iš grynai altruistinių motyvų. Ir tai jos darė nepaisydamos fakto, kad tuo metu Naujienos, kaip liberalus, jei ne socialistinis laikraštis, buvo gana griežtai nusistačiusios prieš taip vad. "smetoninę" vyriausybę Lietuvoje.

Straiptiniai buvo dedami be jokių suvaržymų, ir, jei man atmintis gerai tarnauja, tai dalinai mano pastangomis skridimo išvakarėse Naujienos buvo išleidusios specialią Dariaus-Girėno laidą.

Kai Darius su Girėnu jau buvo New Yorke, Floyd Bennett aerodrome, ir ruošėsi žygiui, tai Darius nuo manęs asmeniškai priėmė pluoštą Naujienų numerių ir pažadėjo juos su Lituanica nuvežti į Lietuvą. Jis man pabrėžė, kad tos Naujienų kopijos yra vieninteliai laikraščiai kuriuos jie vežė lėktuvu, ir jiedu tai daro iš dėkingumo Naujienoms už jiems suteiktą pagalbą ir paramą, ypač sunkesnėmis skridimo ruošos valandomis.

Paskutinių pasiruošimų dienomis Naujienos mane, kaip reporterį, buvo pasiuntusios į New Yorką, kur dalinai savo, dalinai Naujienų lėšomis, kartu su Darium ir Girėnu gyvenau Half Moon viešbutyje. Rytmečiais, jiems prieš išvykstant į Floyd Bennett, arba vakarais, jiems iš ten grįžus, jaučiau, kad jiedu bent Naujienoms turėjo mielą gyslelę, ir norėjo tą savo dėkingumą parodyti konkrečioj formoj.

Vienybė, 1974 m. liepos 26 d.

Man prisimena viena paskutiniųjų dienų detalė, kai vėl iškilo taip vad. Testamento klausimas. Vienu metu, mums susėdus. Darius man parodė paruoštą Testamento versiją kurią mes kartu aptarėm, diskutavom, ir ten pat vieną ar kitą frazę ar mintį nutarėm pakeisti. Man atrodo, kad kai kurie tie pakeitimai ir buvo įdėti į paskutiniąją Testamento versiją.

Žodžiu, einant prie šios temos pabaigos, namo manymu, buvo tam tikras skepticizmas, nuomonių įvairumas, pažiūrų pasidalinimas, bet tai buvo visiškai suprantama, ir tai nebuvo blogais norais paremta. Tai buvo visai natūralus, žmoniškas dalykas.

Jei skridimas buvo konstruktivus dalykas, o apie tai jokios abejonės nėra nei iš lietuviško, nei iš aviacinio taškaregio, tai tas skridimas santykius tarp Amerikos lietuvių organizacijų, srovių ir laikraščių sušvelnino, su natūralino, lietuvius suglaudė.

— Ką dar galėtumėte papasakoti iš paskutiniųjų dienų, su lakūnais praleistų New Yorke?

— Iš tų laikų man prisimena dar vienas labai įdomus faktas. New Yorke, Manhattan'o Battery Parko rajone, tuo laiku meteorologijos (oro stebėjimo) biuras, kurio viršininku buvo dr. James H. Kimball. Jei aviacija suinteresuoti lietuviai, kaip aero klubas ir kt., norėtų kam nors išreikšti pagarbą, tai dr. Kimball turėtų būti vienu iš tų asmenų. Jis buvo meteorologas, ir per eilę metų savo oro spėliojimais aptarnavo daugelį transatlantinių lakūnų.

Kas krito dėmesin ryšium su Darium-Girėnu, ir vėliau su F. Vaitkum, tai aftkas, kad dr. Kimball žiūrėjo į mūsų lakūnus, lyg į savo sūnus. Jis bandė taip nuoširdžiai, taip atidžiai ir tikslingai savo meteorologines pareigas atlikti, kad iš šalies atrodė, jog jis jei jau ne sau ruošė skridimo orinių sąlygų maršrutą, tai bent savo sūnams. Jis taip visa širdimi buvo įsigyvenęs į tą dalyką, lyg pats gyventų lakūnų širdies plakimu, jų galvosena, jų mintimis ir rūpesčiais.

Iš savo pusės jis bandė padaryti visa, ką galėjo, kad jų žygis būtų sėkmingas. Visi mūsų lakūnai tą labai jautė ir žinojo, kad dr. Kimball yra jų geriausias draugas.

Grįžtant prie tų dienų, kai Darius ir Girėnas buvo New Yorke, vienu iš didžiausių ir nuolatinių jų rūpesčių ir susikrimitimo šaltiniu buvo mintis, kaip visuomenė reaguoja, jei dėl mechaninių trūkumų ar oro aplinkybių jiems tenka skridimą atidėlioti.

Be oro pranašystės funkcijos, kurią dr. Kimball atlikdavo, gal dar didesnė funkcija buvo ta, kad jis palaikė mūsų lakūnų ūpą. Jis raminančiais žodžiais, faktais ir tėviškais patarimais bandė atsteigti jų galvosėnose lygsvarą,

Nukritusios Lituanicos dalis su aukotojų vardais. Iš New Yorke lietuvių, aukojusių Dariaus ir Girėno skridimui į Lietuvą, matomi šie vardai: Kun. J. Balkūnas, P. Samulėnas, kun. N. Pakalnis, P. Žadeikis, J. Garšva, dr. J. Valukas, Vienybės sp. b-vė, A. Ragelis, J. Klascius, A. Sinušienė ir kt. Vardus užrašė Jonas Valaitis.

kad jie suprastų, jog visuomenės reagavimas, žinoma, yra svarbus dalykas, bet dar svarbesnis yra skridimo pasisekimas ir jų pačių gyvybės. Jei jie, dėl per didelio spaudimo iš visuomenės pusės, meteorologinių faktų tinkamai neįvertinę, rizikuotų, tai tuomi jie sunaikintų tik patys save, ir galimybes atlikti dar didesnius žygius ateityje.

O tokių lietuviškos visuomenės reakavimų, šmeižtų, išjuokimų, užmetinėjimų, žinoma, buvo. Buvo iš visur, o ypač iš Čikagos. Tai buvo sunkios dienos, man teko kartu su jais būti, ir aš žinau, kad jiems dažnai ne tik pusryčiai, bet ir vakarienė būdavo karti.

— Kaip Jūs asmeniškai sutikote žinią apie Dariaus-Girėno tragišką mirtį Soldine, Vokietijoje?

— Kaip žinote, psichologai teigia, kad žmonės turi tendenciją primiršti nemalonius dalykus. Gal tame yra tiesos, nes mano atsiminimai apie lakūnų mirtį yra palaidoti kažkur mano asmenybės gilumoje.

Pavyzdžiui, Naujienų štabo žmonės man pasakojo, ir tuo aš nei kiek neabejoju, kad tą dieną ar dieną prieš tai, Naujienų redakcijos palubėje pakabintas Lituanicos modelis nukrito ir sudužo. Tai buvo nelemtos ateities pranašavimas. Tas lėktuvo modelis man buvo padovanotas jauno entuziasto kurio pavardės dabar nebeprisimenu (Edvardas Pėtkus, dabar gyv. Berwyn, Ill. E. J.), Lituanicos krikštynų metu, kurios įvyko Čikagos municipaliniame (dabartiniame Midway) aerodrome, 1933 m. gegužės 7 d.

1933 m. Čikagoje vyko šimtmečio Progreso pasaulinė paroda. Liepos 16 d. buvo paskirta lietuviams, ir aš buvau tos Lietuvių Dienos sekretorium. Kaip žinome, lygiai tą pat dieną Darius ir Girėnas jau skrodė Atlantą ir buvo pakeliui į Lietuvą. Aš pats buvo begaliniai užimtas pareigomis, nes Lietuvių Dienos programos žiūrėti buvo susirinkusi didelė minia žmonių.

Ne vien lietuviškame gyvenime, bet ir bendrai Čikagos mies-

to gyvenime, tomis dienomis buvo labai didelis sujudimas. Iš Italijos Čikagon buvo atskridusi hidroplanų grupė, vadovaujama gen. Balbo. Praktiškos aplinkybės mano dėmesį nukreipdavo į įvairius aktualius įvykius, kurie ten vyko, bet mano minčių gilumoje vis buvo Darius ir Girėnas: kaip jiems einasi?

Kokiu būdu atėjo žinia apie lakūnų žuvimą, nebeprisimenu. Efektas — lyg kas būtų kūju trenkęs į galvą. Bent iš mano pusės galutinis reagavimas buvo optimistiškas ir pozityvus, nes dalinai mano padarytas pasiūlymas įvairiems Čikagos lietuviams buvo tas, kad reikia ilgai nelaukiant galvoti apie Antrojo Skridimo organizavimą, reikia jų pradėtąjį darbą tęsti ir tuo pačiu išpildyti Dariaus ir Girėno Testamentą. Kad amžinybėje, kur jie bebūtų, žinotų, jog jų žygis ir gyvybės nenuėjo niekais. Kad žmonės juos turi priglaudę savo širdyse, ir jų pagarbos pareiškimui jų keliais štai seka naujas lakūnas jų žygiui užbaigti.

Tas faktas, kad Vaitkaus skridimas, iki tam tikro laipsnio pasisekęs, ne tiek sujaudino, ne tiek iširdino lietuvių visuomenę, kiek Dariaus-Girėno skridimas, parodo, kokias galias šaknis Dariaus ir Girėno asmenybės ir jų darbas yra įleides į lietuviškąjį gyvenimą, lietuvišką dvasią, lietuvių literatūrą, ir bendrai į visą lietuviškumą, kurį tas žodis Lituanica ir buvo parinktas reprezentuoti.

Prierašas. Lankantis pas p. p. Vaidus, jie mane nepaprastai nuoširdžiai priėmė, vaškino, lapyvendino savo gražioje rezidencijoje. Per sekančias dvi dienas jie mane apvežiojo po sostinę Washingtoną ir jos apylinkes, aprodė garsųjį Smitsonian institutą, muziejus, Kapitolį ir kitas istorines vietas, netgi pasaulyje moderniausią Dulles aerodromą.

Cia noriu pastebėti, kad p. p. Vaidų nuosavybė McLean, Virginijoje, praicityje yra priklausiusi pirmajam Amerikos prezidentui Jurgiui Washingtonui. Jų įsigyta va sarvietė Kitty Hawk, N. Carolinoje, taip pa yra istorinėje vietovėje: netoli nuo tos vietos, kur 1903 metais broliai Wright'ai pirmą syk pakilo į orą.

Šia proga noriu ponomams Mildai ir Antanui Vaidams išreikšti nuoširdžią padėką už parodytą tokį mielą vaišingumą.

(Pabaiga)

THE ENGLISH VIENYBĖ

TOWNS IN LITHUANIA

Continued from previous issue

Each residential building has two floors and a semi-basement. The lower portion of the walls (up to the walls up to the level of 2 metres above the ground) was built of natural stone and faced with brick. The walls of the floor were built only of stone, whereas the first floor walls were faced with brick. In the basements mead and wine were stored. The kitchen and the treasury were here, too.

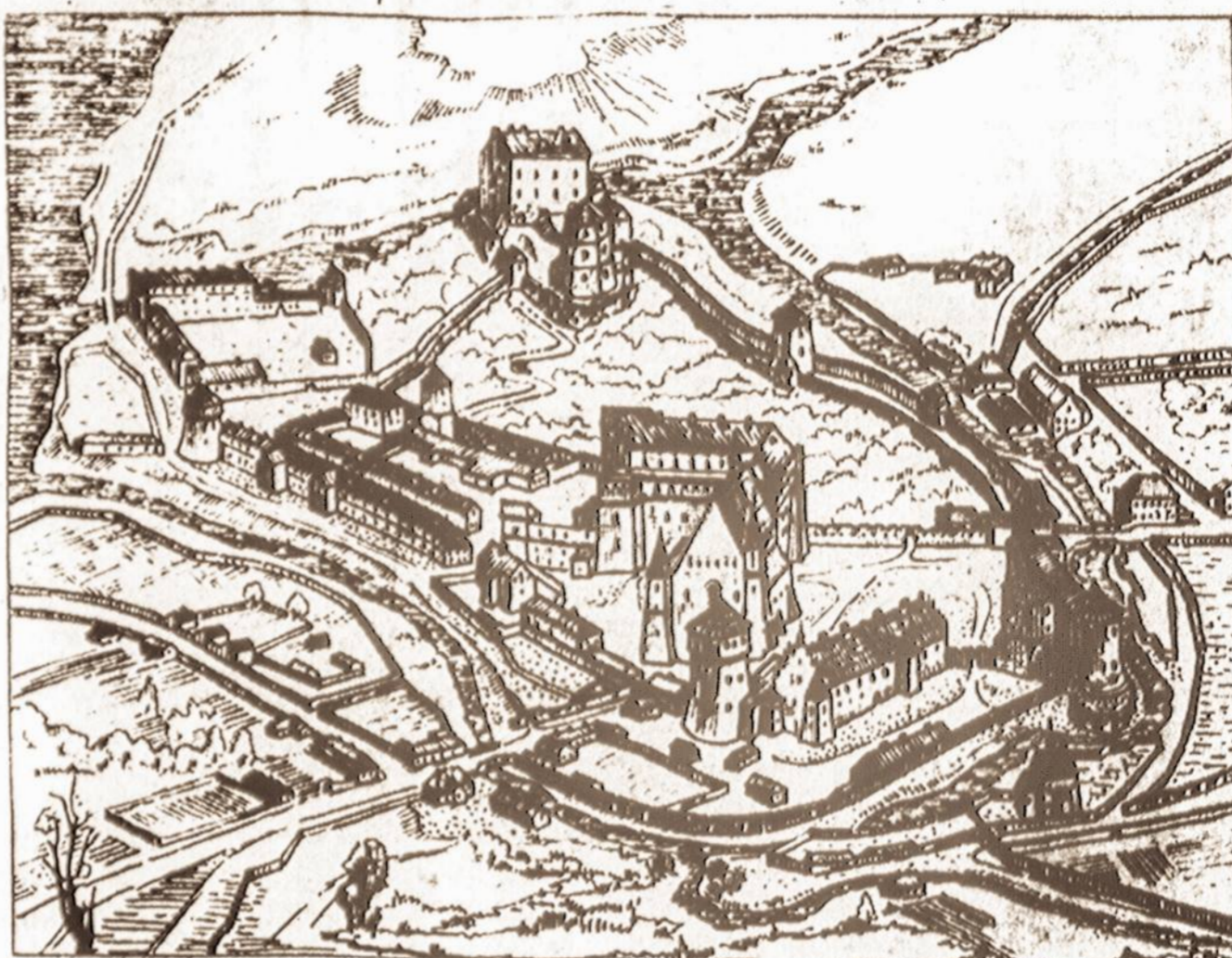
The ground floor of the left, northern edifice comprised three rooms with lierne vaults. The ceiling on the top floor is timbered. The room at the north-east corner, which has steps in one of its walls, was presumably the Duke's chamber.

The assembly hall (9 metres wide and 21 metres long) takes up the whole ground floor of the southern edifice. Its portal and vaulted ceilings are in Gothic style. 14 channels have been discovered under the hall floor, through which hot air was circulated to all the rooms of the castle from a large furnace in the kitchen.

The construction of the castle consumed about 30,000 cubic metres of stone. Natural stones, measuring from 30 to 50 centimetres in diameter, prevail. Dressed stones have been used only for few fragments. Baked bricks were used to face the walls and to frame the openings for windows and doors. This brickwork is of Gothic structure and contains bricks of 11 different forms.

Although certain details of the castle show the influence of the Teuton Knights' castle architecture, the general layout of the castle is unique. Characteristic are its flanked towers designed for the use of fire-arms, the prevailing feature in the construction of West European castles (in the Netherlands and France) at that time.

The defence system of Biržai, a North Lithuanian town, was closely related to the general structure of the town. The castle and the Town Hall were connected by

General view of the Vilnius acropolis [mid.-18th cent.]

the main street. In the late 16th century Prince Christopher Radvila built a castle and erected a brick and stone palace as his residence. Later on, the castle was extended and additional quarters were built for the garrison. In 1663-9 architect Teophilus Spinowski reconstructed the Biržai Castle. During the Northern War against Sweden in 1704 this big residential fortress that had stood for 150 years as a defence of the Lithuanian border-land was besieged, its fortifications blasted and the town burnt down. The town was rebuilt afterwards, though its former rectangular plan became less regular. In recent years the restoration of the castle was begun; its entrance and fortifications are now under reconstruction.

In the 15th century the attacks by the Teuton Knights subsided, and life became more stabilized. In the course of the 16th century Lithuania enjoyed a rapid economic development, its commercial relations with foreign countries constantly extending and cities rising. The construction of castles developed new features. Built in the centre of estates they gradually became the residence of feudal landlords. Though the defence factor lost none of its importance, from the second half of the 16th century onwards increasing attention was paid to residential quarters (e. g. Panemunė Castle at Vytėnai).

The architecture of the fortifications of Vilnius, Kaunas, Trakai and Biržai played

a part of utmost importance in shaping the exterior and interior aspects of these cities. This was reflected most distinctly in Trakai and Vilnius. The insular and peninsular castles, standing out impressively against the background of the lake surrounding Trakai, largely influenced the further planning and architecture of the town. Built on the 1,200 feet high Gediminas Hill, Vilnius Castle with its 30 to 45 ft. metre high defence walls, has similarly affected the architectural-artistic aspects of the city's development. Such a contrasting combination of defence and civil architecture was one of the main features in the town planning of feudal Lithuania.

The insular Trakai Castle, and the complex comprising the Upper and Lower castles, the Cathedral, the Bell-tower of Vilnius are most original and rare species of European architecture and town design, with a character of their own.

To be continued

The U. S. Congress has extended an Act to foster ethnic studies of the immigrants in the United States for another four years. This Act was passed two years ago and two and a half million dollars were appropriated. However, over a thousand requests from various nationality groups flowed in which would have required at least 81 million dollars. About 70 were selected for processing. The Lithuanian Bendruomene organization (a sort of American Lithuanian Congress) put in one request but it was not granted. With the extension of the Act for another four years perhaps some requests from American, Lithuanian groups will get a hearing and financial aid.

U.S. Seeks Access to Simas Kudirka

— The United States Embassy, having determined that Simas Kudirka, a Soviet seaman who tried to defect to the United States four years ago is in fact an American citizen, is now seeking access to him in a Soviet prison.

The case involves Simas Kudirka, a 44-year-old Lithuanian who defected from the crew of the trawler *Sovetskaya Litva* on Nov. 23, 1970, off Martha's Vineyard, Mass.

Mr. Kudirka boarded the adjacent Coast Guard cutter *Vigilant* and asked for political asylum, but after eight hours he was returned to the Soviet authorities.

Two Coast Guard officials were subsequently retired from the service and another was reprimanded.

Since then, Mr. Kudirka has been in prison in the Soviet Union. It is believed that he was sentenced to 10 years' imprisonment, probably on a charge of theft, thus concealing the real reason for his imprisonment. Some Western reports indicated that he was convicted of treason, but this does not appear to be the case.

A new development in the case came to light last May, when Mr. Kudirka's 67-year-old mother, Mrs. Marija Sulskiene, was issued an American passport by the United States Embassy.

Mrs. Sulskiene has claimed American citizenship on the basis of the fact that she was born in Brooklyn. At the age of 6, she came to Vilna, Lithuania, with her parents.

Last week the United States ruled that her imprisoned son was also a citizen, by virtue of having an American mother.

Moving quickly in the case, the United States consul in Moscow, Leonard F. Willems, called on the consular administration the Ministry of Foreign Affairs, to request face-to-face access to Mr. Kudirka.

Dual Citizenship Seen

"The ministry naturally insists that Mr. Kudirka is a Soviet citizen and subject to Soviet laws". Mr. Willems said, "but they did not deny at our meeting last night that he is also an American citizen".

"His mother in Vilna has heard nothing from or about him since last September", Mr. Willems said, "and has no idea whether letters she has sent him reached him. She has heard through the grapevine that her son is being held near Chusovoi in Perm Oblast, in the Russian Republic, but that may be just a rumor.

"I want to emphasize that we didn't just turn Mr. Kudirka into an American citizen. The investigations into his case took a long time after the completely unexpected discovery that he might be an American citizen. But the fact is, he is an American, and that is because of our law, not because he happens to be in a Soviet jail".

Vienybe, July 26, 1974

An Interview With Professor Vytautas K. Jonynas

Towards the end of his recent visit to Lithuania, Vytautas K. Jonynas, one of America's most dynamic artists and truly one of Lithuania's most brilliant sons, was interviewed by Vilius Baltrenas of the Lithuanian weekly, "Gimtasis Kraštas" [Native Land]. The short interview touches upon several questions of interest to our ethnic community. Primarily this interview deals with an artist's perception of how the spirit [as art] of generations transcends to the inherent continuity of a nation and a culture, be it separated as it is by geography and divided by ever-changing contemporary political theory.

Baltrenas: To begin with, allow me to introduce a theme which is occasionally referred to as a problem, a theme which is not new but which is made apparent by the fact that we are speaking of it here in Lithuania. I know that even before, you were opposed to those who would block the way between those Lithuanians in exile and those in their Native Land. What could you say about it now that you have become more familiar with our everyday life and cultural expression?

Jonynas: The land of our fathers and our native land with its deep historical past, its language that unites us all, our customs and traditions, is that priceless treasure and unbreakable link which accompanies and will accompany each Lithuanian to his grave.

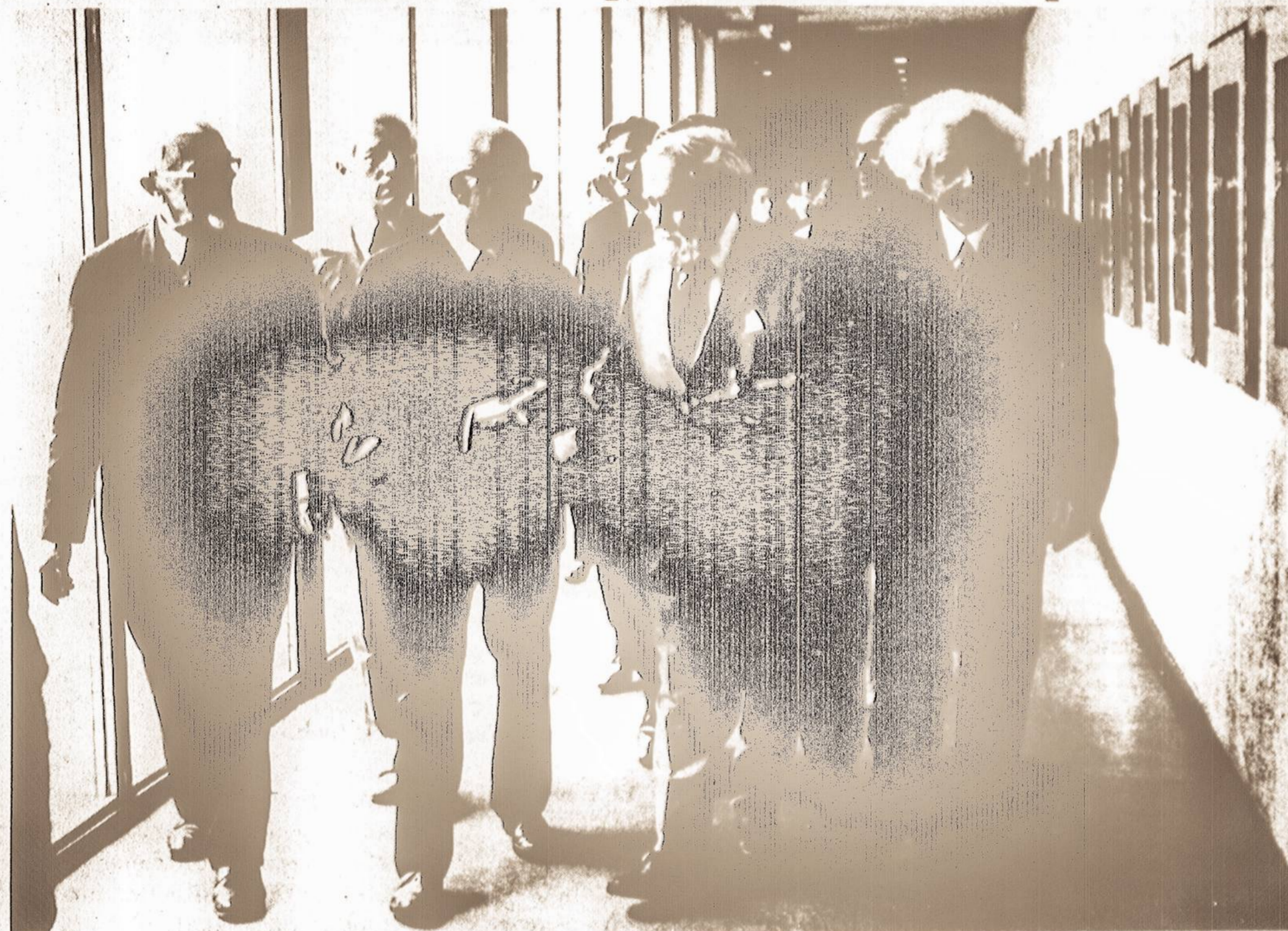
Deeply inhaling into my lungs the pure air of my native land, my breast was filled with joy. My eyes sought out with wonder hundreds of half-forgotten images. Vilnius, its architecture, hills, breezes, clouds and the sky, was music which I had missed. The cultural heartbeat was felt in every single step. The accomplishments in the cultural field evoked pride in me as a Lithuanian and immense gratitude to those working hands who created it all.

Perhaps I am being overly sentimental, but then what is left of a man when he loses his feelings?

The pulse of your cultural life is so powerful, meaningful, beautiful, like the pipe organ of Dirgis accompanied by the chamber music ensemble that was so pleasing to hear at the Art Gallery.

Baltrenas: It would be unforgivable if we did not discuss those impressions that touched you most deeply; such as the works of the artists, their working conditions and perspectives. Did you have many opportunities to meet with your colleagues, see their studios, visit the museums? What sort of impression will you take with you?

Jonynas: To answer this question fully and fairly would require a wide and deep study. You are correct in assuming that the works in progress, the conditions and the achievements of my fellow-artists and friends are of particular interest to me. I cannot of course neglect to mention those friends

Professor Vytautas K. Jonynas (second from right) at the Museum of Art in Kaunas, Lithuania, is escorted by his colleagues and former pupils.

who gave up so much of their precious time just to extend their hospitality and made my stay so memorable. Showing me their studios and providing tours through the areas of Vilnius, Kaunas, Alytus, Druskininkai and Trakai. First, the leaders of the Artists' Association in Vilnius, J. Kuzminskis. In Kaunas, I must thank P. Stauskas who gave me an opportunity to meet with the artists in their respective cities. Also thanks to my colleagues E. Jurėnas, G. Jokūbonis, K. Bogdanas, and their wives, who overcame distances and concretely demonstrated their know-how behind the steering wheel. And then I must also mention P. Gudynas, who lifted me ever higher from one museum to the next, from concert hall to theatre, from gallery to individual atelier and thus permitted me in a short time to become well acquainted with the *raison d'être* of creative Lithuanian heart.

I have heard many people comment on the remarkably rapid growth and development of your creative prowess. These monuments to the creative forces, not only in the cities, but also in the parks, the museums, in schools, hospitals, hotels, restaurants, and even on the collective farms. They refresh, cradle and kindle the Lithuanian heart with the impact of the creative warmth of it all. This warmth is not only dedicated to, but even reaches out to all those who work for the brighter future of Lithuania.

Baltrenas: What strikes you as the most note-worthy of all Lithuania's art and architecture in general? Do any of these artists of the younger generation hold your attention?

Jonynas: What strikes me the most, is the cosmopolitan nature in

all the specialised fields of the arts: in sculpture, the decorative arts, frescoes, oils and the graphic arts. They appear to be sprouting like summer crops in a fertile soil. Take stained glass, with its high level of craftsmanship, unknown to the world at large, its effectiveness and beauty are stunning. The Ceramics, weaving, the carpets with the incredible woven fantasies of Balckonis, their technical innovation, form, and artistic expression literally leave me breathless. There are unexpected elements which like spring rivers swell and overwhelm their dikes.

On the other hand, the older generation, with its weighty baggage of experiential knowledge, stand like mighty oaks, nourishing their branches with the sap of the native land brought forth the younger generation whose youthful vitality overflows the paths of its teachers, reaching into the mysterious enclosures of nature and dreams. The joy, power and beauty of their art reaches and enriches today's Lithuanian living in his native land, at the same time, giving its honorable due to the artistic heritage of the world. It was a delight for me to visit these labyrinthe of art. What Lithuanian would not be proud?

Baltrenas: The old and the new are closely related, you seem to have also noticed that which is not shiny new. Did you get a chance to look more closely at the old, historical monuments? Especially the part of old Vilnius which is being restored? They are, of course, our "tourist attractions", but it is interesting to put these questions to a man whom, with your permission I would hardly call a "tourist". . .

Jonynas: Without our venerable past we would not have a creative

Lithuanian at present. That is why our past and especially its cultural heritage was of utmost interest to me. I visited the "Homestead Museum" in Rumsiškiiai. At the Rumsiškiiai museum, our ancestral way of life and the road they paved for us was made clearer to me than could ever be possible through a library of historical works.

The cultural monuments of Vilnius and Kaunas, including also the remarkable castles on the Peninsula and the island of Trakai are being resurrected from their long hibernation into a new life to give us joy. Old buildings, face-lifted by the ravages of time are being uncovered analysed and preserved simultaneously, revealing their original authentic beauty and the depth of our past. These uncoverings of the past are tangible, documented evidence to us of how we walked shoulder to shoulder through the ages with the entire cultural world. Having become more familiar with the scope of these projects and the scholarly expertise and love with which work in this domain, instills a profound gratitude in me to you. Nor can I ignore the people who have made this work possible, realising fully well the import and meaning of their undertaking. So in face of all of this how can one not be glad?

Baltrenas: What has been accumulated through the centuries unto present Lithuania could probably be a refreshing current for numerous exiled artists. Not one has regretted having lingered with her. What would you think about the impulses of similar meetings for creativity? Personally for example?

Jonynas: For each living Lithuanian his native land is and will remain a natural and inexhaustible

Continued on page 14

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

Tragiškųjų įvykių minėjimai

Cicero lietuvių kolonija anksčiau nepraktikuodavo birželinį įvykių minėjimų. Bet šiemet buvo suruošti net du renginiai ta pačia intencija. Vieną iš jų surengė LB Cicero apyl. naujoji valdyba birželio 9 d., o kitą - neperseniai įsikūręs ALTo Cicero skyrius birželio 16 d. Pirmasis tu minėjimų buvo gausus publikos skaičiumi (apie 300) ir įdomokas savo programa. Čia atsilankė ir JAV Kongreso narys R. Hanrahan, kuris jau senokai rūpinasi S. Kudirkos motinos ir pačio S. Kudirkos atvykimu į JAV. Čia jis klausytojams pažadėjo, kad S. Kudirkos motina atvyks Amerikon kelių savaitių bėgyje. Ilgesnę paskaitą skaitė svečias iš Clevelando R. Kudukis. Taip pat kalbėjo PLB pirm. Br. Nainys, LB Cicero apyl. pirm. A. Markelis ir kt.

Nežiūrint, kad salė buvo pilna publikos, bet jos tarpe nesimatė save "patriotais" besivadinančių tautiečių, kurie nepakluso daugumos valiai ir įsteigė savąją, taip vadinamą "Juškevičiaus Bendruomenę" (pagal buvusio LB Cicero apyl. pirmininko pavardę).

Ta grupė ALTo vardu suruošė "savo" minėjimą kitą savaitę, kuris sutraukė tik apie 50 "dūšių". Gaila, kad į šią visą košę įsivėlė senosios kartos ateivis, dentistas dr. P. Atkočiūnas, kuris, nežinodamas "juškevičinių" skaldymui ruošiamos dirvos, sutiko apsiimti ALTo Cicero skyriaus pirmininko pareigoms. (ALTo Cicero skyrius buvo pradėtas organizuoti tada, kuomet Juškevičius su savo grupele pamatė, kad jam nepavyks išsilaukyti LB Cicero apyl. valdyboje)

Žinoma, abiejų šių minėjimų tikslai yra gražūs ir turi būti sveikintini. Tačiau, kuomet kas nors juos ruošia ne lietuviškų, bendruomeniškų interesu vedini, nusikalsta prieš savo tautiečius. "Mums nereikia dūsauti dėl anų prieš daugiau 30 metų atsitikusių skaudžių pergyvenimų, bet reikia suruošti tokį minėjimą, kuriame būtų apverkti šie nelemtieji įvykiai, daromi išėivijos lietuvių skaldymui Ciceroje, Mar-

quette Parke ir kitur" - išsireiškė vienas pirmojo birželinio minėjimo Ciceroje dalyvis.

Pirmame iš tų minėjimų buvo dalinamas LB Cicero apyl. valdybos raštas, kuriame buvo atremiami "Juškevičiaus Bendruomenės" ir jos organo - Naujienų melai ir provokacijos (tas pareiškimas spausdinamas atskirai). E. Tyl.

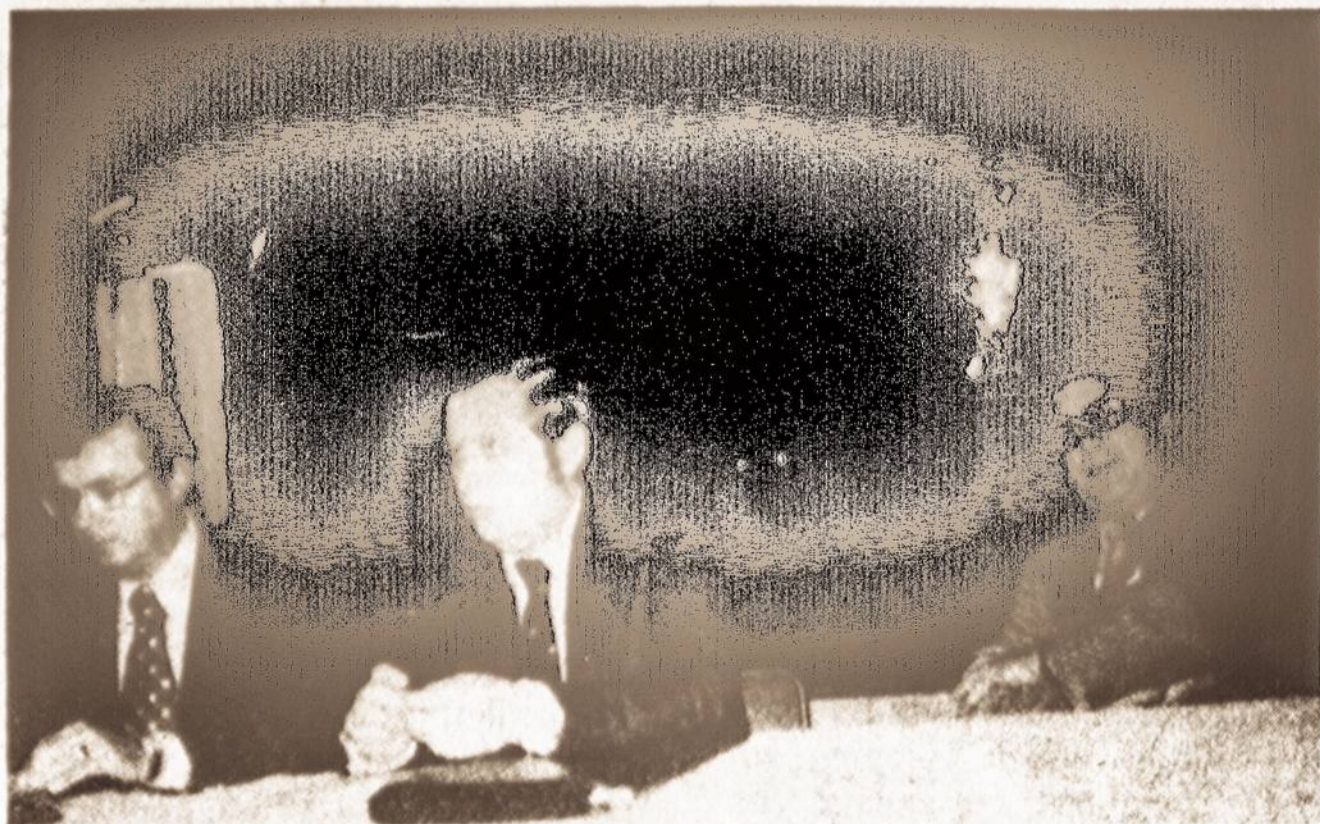
Dan Kuraitis, sulaukęs 80 metų amžiaus, liepos 14 d. paminėjo savo gimtadienį giminių ir artimųjų draugų tarpe, savo puošnioje rezidencijoje Palos Altos, Ill. Dalyvavo apie porą šimtų svečių. Programai vadovavo solistas Algirdas Brazis ir BALFo pirmininkė Marija Rudienė. Solistai - D. Stankaitytė, Eleanor Zapolis, G. Giedraitienė, A. Brazis, Stasys Baras ir J. Vaznelis - sudainavo Ilgiausių Metų, Happy Birthday ir atskirai kitas Kuraičio mėgiamas dainas.

Dan Kuraitis, dėkodamas visiems pareiškė, kad jis keturis kartus apkeliavęs aplink pasaulį, žada važiuoti į Kiniją ir norėtų dar kartą aplankyti Lietuvą.

Solistė dainuoja. Sol. Dalia Kučėnienė gieda Lietuvos Himną birželinį įvykių minėjime šv. Antano parap. salėje. Jai akomponavo A. Prapuolenytė.

Visos nuotraukos E. Šulaičio

TRYS DIDIEJI. Kongresmanas Robert Hanrahan, [kairėje] kuris išgarsėjo S. Kudirkos motinos išleidimo Amerikon byloje, R. Kudukis, aukštai Clevelando miesto administracijos pareigūnas ir Br. Nainys, PLB valdybos pirmininkas, klausosi LB Cicero apyl. naujosios valdybos surengtos programos; kurioje jie visi kalbėjo.

12

Pasižymėjusi liaudies menininkė Uršulė Astrienė [dešinėje] dalyvavo su savo kūryba Chicago Lawn apylinkės metiniame festivalyje, kuris sutraukė apie 200 įvairių kūrėjų. Šioje parodoje ji buvo vienintelė lietuvė ir laimėjo specialų atžymėjimo ženklą. Nuotraukoje ji matoma su savo dukra Alberta, kuri padėjo jai atgabenti kūrinius iš Grand Rapids, Mich. ir talkino parodos metu, kuri tęsėsi dvi dienas.

JAUNIMAS SCENOJE. Cicero jaunimas atliko meninę dalį tragiškųjų birželio įvykių minėjime šv. Antano parap. salėje. Nežiūrint vasariško oro, jaunimo pasirodymo klausėsi daugiau negu 300 publikos.

Lietuvių Bendruomenės Apylinkės pasisakymas

Naujienų skelbiamas ir keistai interpretuojamas LB Garbės Teismo sprendimas tėra visuomenę klaidinanti propaganda. Susipažinę su autentišku sprendimo nuorašu, jaučiame pareigą jus šiuo reikalu painformuoti:

1. Šis teismo sprendimas ribojasi tik išaiškinimu kai kurių LB Įstatų. Nei Cicero, nei Marquette Park apylinkių bei paskirų asmenų vardų, kuriuos Naujienos mini, sprendimo tekste nėra ir negali būti. Teismo išaiškinti įstatai gali būti taikomi tik ateities bylose - iškilus konkrečioms ginčytiniams klausimams tarp asmenų, išklausių abiejų šalių teigimus.

2. Įstato aiškinimas, kad, "nesant LB Įstatuose nurodymų, kaip elgtis pereinamuoju laikotarpiu, valdybos nariai laikytini išrinktais dviem metams" - LB Cicero apylinkėje teisinės padėties nekeičia. Buvusios LB Cicero apylinkės valdybos du nariai atsistatydino, o kitiems penkiems, daugiau kaip dviejų trečdalių balsų dauguma, buvo pareikštas nepasitikėjimas. Nepasitikėjimą gavę valdybos nariai privalo iš pareigų pasitraukti, nors būtų ir dešimčiai metų išrinkti!

3. Naujienos nutyli kitus teismo sprendimus, kurie buvusiai valdybai yra nepalankūs:

a. Politinė veikla LB organams yra leidžiama.

b. Solidarumo įnašo mokėjimas pageidaujamas, bet nėra sąlyga bendruomenės nario teisėtumui.

c. "Registruoto nario" sąvoką nustato JAV LB Krašto Taryba.

Šitie teismo sprendimai sugriauna buvusios valdybos teigimą, kad JAV LB Krašto Tarybos "registruoto nario" aptarimas esąs neteisėtas.

Buvusios valdybos dauguma siūlė teismui patvirtinti jos pačios sugalvotą "projektą", nesuvokdama elementarios taisyklės, kad ne tik apylinkės valdyba, bet ir teismas nėra tam kompetetingas.

Vadovaudamasi savu "projektu", buvusi valdyba bandė atimti daugeliui apylinkės narių teises ir apšaukti LB Cicero apylinkės metinį narių susirinkimą, įvykusį š. m. balandžio 7 d., neteisėtu. TAS JAI NEPAVYKO.

Lietuvių Festivalis, kurį surengė Chicagoje SLA 228 vyrų Kuopa liepos 21 d. Polonia Grove, buvo labai sėkminga. Sutraukė labai daug žmonių. Tarptautinis maistas ir gėrimai buvo skanūs. Tarptautinius šokius grojo net keturi orkestrai.

Liet. Žurnalistų S-gos centro valdybos tradicinis metinis balius rengiamas 1975 m., sausio 25 d., Martini-que restorane, Chicagoje.

Vienybė, 1974 m. liepos 26 d.

Chicagos Lietuvių Prekybos Rūmų stipendijų balius

Gražioje gamtos aplinkoje, Beverly Country klubo patalpose dalyvavo daug gražių, garbingų svečių. Juos sutraukė tradicinis Lietuvių Prekybos Rūmų stipendijoms paskirti balius.

Jaunimo Centro oktetas, vadovaujamas muziko Fausto Stroliaus, sugiedojo Amerikos ir Lietuvos himnus. Kun. Petras Činikas sukalbėjo invokaciją. Rengimo komiteto pirmininkas Stanley Molis pakvietė svečius prie garbės stalo: Generalinė konsulė Juzė Daužvardienė, senatorių Frank Savicką, Naujienu redaktorių Martyną Gudelį, Laisvosios Lietuvos redaktorių Valerijoną Simkų, Draugo administratorių kun. Petrą Činiką, Sandaros atstovą Teodorą Kužą, Sophie Barcus šeimos radio vedėją Aldoną Daukuvienę, American Travel Service prezidentą Walter Rask-Rasčiauską, Altos atstovą kun. A. Stašį, Al Kumsį, kun. dr. J. Prunskį ir Lietuvių Prekybos Rūmų prezidentą Petrą Vilkelį.

Sudarius garbės prezidiumą, Stanley Molis pakvietė Prekybos Rūmų prezidentą Petrą Vilkelį svečius pasveikinti. Jis padėkojo už gražų Stipendijų Fondo parėmimą. Pabrėžė, kad be vienybės ir sugyvenimo būtų sunku visa tai pasiekti.

Kalbant apie mūsų vieni kitiems paramą, paminėtina, kad mes turime siekti ir svetimųjų paramos. Jei mes norime, kad kiti mus paremtų, mes turime domėtis mūsų gyvenamo krašto problemomis ir sekti Amerikos gyvenimą. Mes turime kartais išeiti ir iš lietuviškojo "getho", ir kiek galima, pilniau įsijungti į Amerikos visuomeninį bei politinį gyvenimą. Tik palaikydami ryšį su amerikiečiais, savo srities kolegais verslininkais, sportininkais, ir kitų profesijų žmonėmis, turėsime progos jiems išryškinti mūsų lietuviškuosius reikalus, ir tuo būdu išpopuliarinsim Lietuvos laisvinimo reikalą. Pajutę, kad mes rūpinamės ne tik Lietuvos reikalais, bet atidžiai stebime ir šio krašto gyvenimą ir net prisidedame prie jų problemų sprendimo, amerikiečiai nedvejodami parems ir mūsų reikalus, bei pačią Lietuvai laisvinti bylą.

Kas liečia lietuviškus reikalus, Prekybos Rūmai per savo keturiasdešimt vienerius metus nuolat rėmė lietuviškąją spaudą, meną, sportą, palaikė savo profesionalus ir mokslo žmones. Įskaitant ir šiuos metus, Prekybos Rūmai jau bus suteikę lietuviams studentams 49 stipendijas.

Pabaigęs pagrindinę kalbą Petras Vilkelis vėl pakviečia Stanley Molį tęsti programą.

Kaip anksčiau minėta, Prekybos Rūmų vienas uždavinių – rūpintis jaunimo stipendijomis. Tam tikslui sudarytas net specialus komitetas: Vitas Sukis (pirmininkas), Charles D. Macke, Bruno Gramontas ir Kazimieras G. Oksas, Ed Mankus. Sukiui negalint baliuje dalyvauti, S. Molis pakvietė Charles Macke pravesti stipendijų įteikimą.

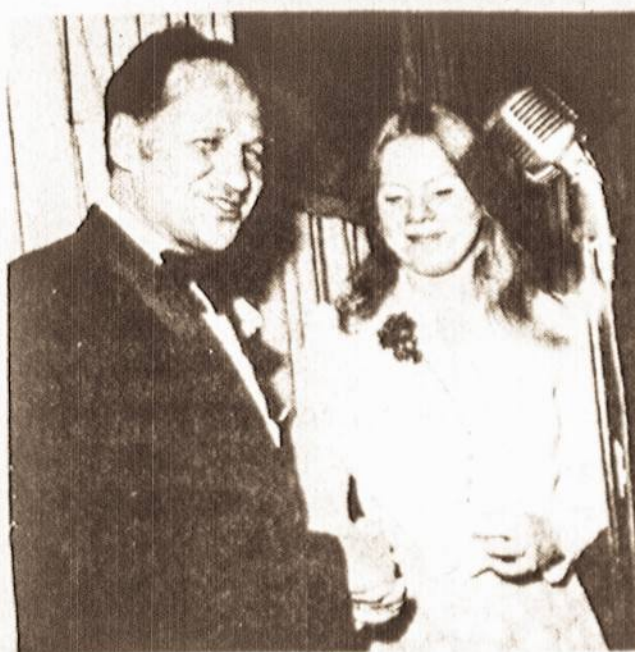
Pirmiausia pagerbtas senatorius Frank Savickas, kuris per penkis metus lietuviams studentams išrūpino ir Illinois General stipendijų. Petras Vilkelis jam įteikė Prekybos Rūmų General Scholarship žymenį.

Taip pat išreikšta padėka Walter Rask-Rasčiauskui už dviejų metų rūpestį stipendijomis.

Stipendijų Fondas yra daugelio asmenų darbo ir pasiryžimo vaisius, todėl visiems besirūpinantiems šiuo reikalu išreikšta padėka.

Sekė stipendijų studentams įteikimas. Senatoriaus Frank Savicko General stipendiją gavo Neringa Ambrozaitytė. Walter Rasčiausko Steponas J. Kukanza. Kazimiero G. Okso - Rimantas Genčius. Kongresmano Walter S. Kozukowski - Algis Glamba. Kongresmano Robert M. Terzich - Renee Teresė Tarvydaitė. Senatoriaus Donald T. Swinarski - Nora Marija Sugintaitė. Prekybos Rūmų stipendiją, prisiminti Antanui Valoniui, gavo Vida Eidukaitė. Taip pat Prekybos Rūmų stipendiją, Julii Kuzui prisiminti, gavo Bruno A. Bikulčius. Sekė kun. Petro Činiko malda ir Fausto Stroliaus vadovaujamo Jaunimo Centro okteto graži programa. Programai pasibaigus - vaišės ir šokiai iki vėlumos.

Tarp garbingų svečių dalyvavo:

Iš kairės: K. Oksas sveikina stipendiminke Vidą Eidukaitę. Dešinėje sen. F. Savickas įteikia stipendiją Neringai Ambrozaitytė. V. Noreikos nuotraukos

Serifas Richard J. Elrod, Teisėjai: Daniel White, Frank Barbaro Francis Butler, Kongresmanas Babe McAvoy, John J. Beatty, Michael J. Madigan, kun. Grant D. M. Noland, Aleksandras M. Kumskis, kun. Anthony Puchinskas ir kt.

Balio ruošimo reikalais rūpinosi šešiolikos asmenų komitetas: Stanley Molis (pirmininkas), Juozas Bacevičius, Vyto Shukis, Teodora Kuzas, Albertas Kerelis, Bruno Gramontas, Stanley Balzekas, Sr. ir kiti. Buvęs

Trumpai iš visur

Mykolo Liuberskio, mirusio prieš 3 metus, muzikinį archyvą, artimieji persiuntė Lietuvių Muzikologijos Archyvui Chicagoje. Nusiųsta apie 300 svarų įvairių autorių gaidų, rankraščių, nuotraukų ir programų iš veiklos Vokietijoje ir Amerikoje.

Solistas A. Vokietaitis liepos 20-21 dienomis dalyvavo Chicagos Grant park simfonijos koncertuose, o rugp. 20-21 dainuos orkestro statomaj Verdi "Requiem". Jis taip pat dainuos Figaro vaidmenį Mozarto operoj "Figaro vestuvės", kuri bus statoma Colorado Springs, Colo. rugp. 10-11.

Komp. Giedrės Gudauskienės kūrinų koncertas įvyks spalio 20 d. Jaunimo centre. Ruošia Illinois Lietuvių gydytojų d-jos moterų pagalbini vienetą. Kompozitorė Gudauskienė gyvena Los Angeles, Calif., anksčiau gyveno Chicagoj.

Lietuvių Prekybos rūmų golfo diena įvyks rugpjūčio 14 d. Palos Country klube.

Pensininkai gali nemokamai eiti mokslą Chicagos miesto kolegijose. Mokslas prasidės rugs. 9 d.

Dr. Kazys Bobelis, ALT pirmininkas, dalyvavęs pavergtų tautų konferencijoje Formozos sostinėje Taipei ir ten liepos 18 d. per radiją ir televiziją pasakęs kalbą, buvo pakviestas į Pietų Korėją. Tos šalies prezidento kviečiamas, dr. Bobelis kalbėjo ir per P. Korėjos radiją ir televiziją. Dr. Bobelis turėjęs pasimatymų su Chiang kai shek, P. Vietnamo prezidentu ir kt. Azijos kraštu pareigūnais.

Jokubas Jonuška, gyvenęs Matulaičio vardo senelių namuose Putnam, Conn., liepos 25 d. sulaukė 100 metų gimtadienį. Jis kilęs iš Lazdijų valsč., Lietuvoje. Amerikoje gyvena nuo 1907 m. Į senelių prieglaudą atvyko tik prieš 8 mėnesius, kada nepajėgė savim apsirūpinti. Kiek neprigirdi ir su kojomis turi sunkumų, bet šiaip senis tvirtai jaučiasi ir dar skaito lietuvišką spaudą.

Dr. A. Kučas rašys istorinę studiją apie Amerikos lietuvius. Knyga išleis Bi-Centennial Komisija Amerikos Nepriklausomybės 200 metų sukakties proga, 1976 metais.

Dr. Ch. Leib Prekeris, Lietuvoje gimęs, laimėjo Columbia universiteto šių metų Vetlesen \$25,000 premiją už mokslinius darbus žemės tyrinėjimuose. Dr. Prekeris daug metų profesoriavo Amerikoje, o dabar dirba Weizmano Institute, Izraelyje.

Kęstutis Zapkus, dailininkas, kūrybiniam poilsui išvyko Graikijon.

Garbės svečiai Lietuvių Prekybos Rūmų bankiete. Iš kairės: Aldona Daukus, M. Gudelis, sen. F. Savickas, T. Kuzienė, P. Vilkelis, S. Molis, kun. P. Činikas, J. Daužvardienė, W. Rask-Rasčiauskas.

Vienybė, 1974 m. liepos 26 d.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

M. Paulauskas vėl pasaulio pirmenybių nugalėtojas

Kaunietis Modestas Paulauskas laimėjo antrąjį aukso medalį pasaulio krepšinio pirmenybėse, kuomet jo vadovaujama Sov. Sąjungos krepšinio rinktinė laimėjo meisterio vardą. M. Paulauskas, daugelio pasaulio pirmenybių ir olimpiinių žaidimų veteranas, po pertraukėlės ir vėl sugražintas į Sov. Sąjungos rinktinę, buvo vienas iš pagrindinių šulų laimėtojų tarpe, o taip pat nemaža prisidėjo prie savo komandos laimėjimo prieš JAV, kas ir apšprendė aukso medalių savininkus.

Išėjo taip, kad sovietinė komanda nugalėjo amerikiečius, bet prakišo prieš jugoslavus. Tuo tarpu greitomis sudaryta JAV komanda (ji toli gražu neapėmė pajėgiausių šio krašto žaidėjų), nugalėjo jugoslavus, tačiau turėjo nusileisti prieš TSRS ir turėjo pasitenkinti bronzos medaliais, tuo tarpu jugoslavai nusinešė sidabrą (vietos buvo paskirstytos pagal tų trijų komandų tarpusavio susitikimų krepšių santykių).

Pradžioje pirmenybės, kurios vyko Puerto Rico saloje prie Amerikos krantų, buvo pravedamos trijose grupėse. A grupėje rungėsi: TSRS, Centr. Afrikos resp., Brazilija, Meksika. B grupėje kovojo: JAV, Filipinai, Ispanija, Argentina, o C gr. - Kanada, Kuba, Čekoslovakija, Australija.

Kaip ir buvo galima laukti, į finalinę grupę, be amerikiečių ir sovietų, pateko: Kuba, Brazilija, Kanada ir Ispanija. Prie jų be žaidimo prisijungė pasaulio čempionai jugoslavai ir šeimininkai - Portorikiečiai.

Baigminėje grupėje užvirė kietos kovos. Gal didžiausią sensaciją buvo pasirodę pateikti kanadiečiai, iki šiol tarptautinėje krepšinio arenoje beveik nežinomi. Jie rungtynėse prieš pasaulio čempionus jugoslavus, likus 3 sek. iki žaidimo pabaigos, turėjo kamuolį ir 90:88 savo naudai. Tačiau jugoslavams beveik stebuklingai pavyko išlyginti ir po pratęsimo laimėti 102:99. Kanadiečiai šiose pirmenybėse užėmė 8 vietą, tačiau pasirodė gana gerai. Olimpiados bronzos medalių savininkas - Kuba šį kartą pažengė vieną vietą atgal - į ketvirtąją. Baigminėje lentelėje penktoje pakopoje atsidadūrė Ispanija, o po jos - Brazilija ir Puerto Rico.

Kaip rašo Lietuvos spauda, vienu iš įdomesnių susitikimų buvo tarybinių ir Amerikos krepšinininkų rungtynės, kurios nulėmė aukso medalius. 5-je žaidimo minutėse amerikiečiai pirmavo 8 taškais, tačiau kuomet pirmojo kėlinio viduryje aikštėje pasirodė M. Paulauskas, pasekmė pradėjo lygintis ir kėlinys baigėsi taikiai 55:55. Po pertraukos amerikiečiai prarado iniciatyvą, ir TSRS rinktinė išėjo priekiu 25-je min. 69:65. Gynime žaidęs M. Paulauskas savo komandoje buvo

ketvirtas iš eilės geriausias taškų medžiotojas (10 tašk.).

— Smiltyneje buvo užbaigtas statyti naujas jachtklubas ir ten savo jėgas pirmieji išbandė Žalgirio draugijos buriuotojai. Čia bus rengiamos ne tik respublikinės, bet ir visasąjunginės varžybos.

Mirė Kazys Baltramonaits

Kazys Baltramonaits Chicagos futbolininkų uniformoje.

Chicagoje, po sunkios ligos, liepos 20 d. mirė 66 metų sulaukęs, didelis sporto, ypačingai futbolo, entuziastas - Kazys Baltramonaits-Baltramona. Jis yra žaidęs įvairiose valstybėse ir įvairiose komandose ir beveik iki pat mirties buvo ištikimas kamuoliui. Jį matėme Kybartų Sveikatos vienuolikės eilėse, kur jis lyginosi vienoje eilėje su žymiaisiais prieškarinės Lietuvos futbolininkais, kadangi Sveikata buvo viena iš pajėgiųjų Lietuvos komandų. Taip pat žaidė ir kitose komandose. Po karo nemažą laiką praleido Kaselyje, kur be jo irgi būtų sunku įsivaizduoti "Lituanicos" futbolo komandos. Atvykęs į JAV, čia nuo 1949 metų tuoj šoko organizuoti futbolininkus ir pats aktyviai žaisti. Čia jį matėme visur: aikštėje, teisėjaujant, pinigus renkant ar kitais talkos darbais užimant. Jis buvo vienas iš didžiausiųjų futbolo entuziastų, kokį tik buvo galima matyti.

Kiek sveikata ir pajėgumas leido, Chicagoje atstovavo Lituanicos klubo I komandą, vėliau įsijungė į rezervinę vienuolikę, o pagaliau - į veteranų futbolo vieneto eiles. Vėloni dar teko matyti aikštėje aktyviai žaidžiantį prieš 6 metus, kuomet jau buvo sulaukęs 60 m. amžiaus. Tai išimtinis energijos žmogus.

Sunku skirtis su tokiu sporto entuziastu su kuriuo šių eilučių autoriui teko artimiau bendrauti daugiau negu 20 metų. Be jo bus tuščia vieta daugelyje sričių. Jo pasigėsimė visi, kurie esame arčiau dirbe sportininkų eilėse ar bent buvę futbolo rungtynių stebėtojai.

Interview With Jonynas

Continued from page 11

creative source. I have never felt any separation from this source and its vitality has nurtured me all my life. That is why it is not difficult to understand with what joy I've plunged anew into its waters for my future regeneration.

Baltrenas: Thank you Professor, for the interesting thoughts and the kind words. In closing, let us return to the beginning. Your earlier work in Lithuania is quite well known. The readers of this weekly would certainly be curious about your creative life in exile.

Jonynas: My life in exile was and is hard, the sea through which I must navigate is foreign and turbulent. I have refreshed myself in the

Lithuanian nation and inhaled new strengths and new hope that the distant voyage will be made easier because of the experiences, images and impressions which I take with me from my native land. As in the song: "Lithuania beloved, my native land, you are beautiful in suffering much. . ."

I rejoice that my soul never tried to flee from it and never fled my native land.

To my friends, colleagues and acquaintances, for their efforts and care during my visit belong my and my wife's unforgettable gratitude.

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radzionas, savininkas

MOSŲ SPECIALYBĖ LIETUVIŠKA DUONA, PYRAGAI VEDYBINIAMS IR KITOKIEMS POKYLIAMS.

43-04 Junction Blvd.

Corona, Queens, N. Y. 11368

Tel. 779-5156

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY · MUTUAL FUNDS · INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, igyjant apdraudus, federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausiai kitais reikalais, -- kreipkitės į

Joseph Andrusis - Tel. VI 7-4477
87-09 Jamaica Avenue

Woodhaven, N. Y. 11421

BILIETAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO PRIEMONĖMIS Į VISAS PASAULIO VIETAS

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. vak.

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudus ir visais reikalais kreipkitės į

REAL ESTATE & INSURANCE

John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių paraiškimai.

110-04 JAMAICA AVE RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas

Virginia 6-1800

Mirė dr. Marija Staneikienė

Dr. Marija Staneikienė, 74 m. mirė š. m. liepos 9 d. Philadelphijos priemiestyje Wyncote, Pa. Savo namuose ji buvo ir pašarvota. Buvo palaidota West Laurel Hill kapinėse, greta savo vyro dailininko-diplomato Adalberto Staneikos, mirusio 1962 m.

Atsisveikinime su mirusiaja, kun. K. Sakalauskas vadovavo maldoms. Kalbėjo: LB apygardos valdybos narys B. Raugas, Philadelphijos Lietuvių Moterų Klubu narė Juzė Augaitytė, dr. Legeckas ir BALFO vardu J. Lukas. Šv. Andriejaus bažnyčioje Mišias atnašavo kun. kleb. Degutis, kun. Jaraška ir kun. Sakalauskas. Juzė Augaitytė pagiedojo dvi giesmes.

Dr. Staneikienė kilme nebuvo lietuvaitė. Ji gimė 1900 m. liepos 27 d. Tiflise. Jos tėvas buvo caro armijos pulkininkas, o motina vadovavo privačiai gimnazijai. Belševikinės revoliucijos sukuryje atsidūrė lietuvių tarpe ir ištekėjusi už dail. A. Staneikos talkino jam darbuose. Medicinos mokslus ji pradėjo Rygoje ir baigė Kauno u-te. Ji praktiko kaip akių gydytoja, buvo akių specialisto dr. P. Avižonio asistentė ir vadovavo Kauno miesto centrinei laboratorijai. Parašė kelis mokslinius darbus apie trachomą.

NEW BRITAIN, CONN.

MIRĖ PRANAS NAUNČIKAS

Liepos 21 d. Walnut Hill Convalescent Home po ilgos ligos, mirė 83 metų amžiaus senosios kartos višiomėninkas Pranas Naunčikas - Frank Nahunchik.

Buvo pašarvotas Venckūno koplyčioje. Apie grabą buvo padėta vainikų ir gėlių.

Prano Naunčiko kūnas nulydėtas į Švč. Marijos kapines ir ten palaidotas amžinam poilsiui.

Grabą nešė B. Semaška, J. Ščiuka, J. Češkevičius, E. Petkevičius, I. Dalangauskas ir A. Rugienius.

Po laidotuvių Varpo klubo svetainėje buvo pusryčiai.

Velionis buvo gimęs Plokščių kaime, netoli Šakių, Lietuvoje. Į šį kraštą buvo atvykęs apie 1913 m. ir New Britaine išgyveno 60 metų. Jis priklausė Šv. Andriejaus lietuvių parapijai, "Varpo" klubui, Susivienijimui Lietuvių Amerikoje ir Lietuvių piliečių klubui. Jis buvo vienas iš "Auksinio amžiaus klubo" steigėjų ir nuo 1960 m. jo sekretorium. Jis buvo ir lietuviškų laikraščių korespondentas.

Prieš 18 metų išėjo į pensiją, bet kurį laiką dar dirbo dalinį darbą.

Paliko žmoną Teresę, sūnų Viktorą Nahunchiką, gyv. New Britaine, dukterį Nellie Terry, gyv. South Lancaster, Mass., seserį Lietuvoje, tris dukraitės ir keletą brolių ir dukterėčių.

Išsėkis, Pranai, ramybėje.

Jonas Bernotas

Kalbininko Jono Jablonskio gimtinėje Kubilėliuose, Šešupės pakrantėje, netoli Kudirkos Naumiesčio, tebestovi jo gimtoji sodyba. Didžiojo kalbininko atminimui pagerbti čia atidengtas paminklinis akmuo, dalyvaujant mokytojams ir literatūros mėgėjams. Dalyvių tarpe buvo ir iš šių apylinkių kilęs filologijos mokslų kandidatas J. Pikėlingis.

ĮVAIRIOMS PROGOMS GĖLIŲ GAUSITE

Alice's Florist Shop

107-04 JAMAICA AVENUE, RICHMOND HILL, N. Y.

Maloniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454; vakare 738-1946.

ČIA RASITE NUOŠIRDŲ LIETUVIŠKĄ PATARNAVIMĄ.

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS
Savininkas

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS
PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI
POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas
prieinama kaina.

1883 Madison Street • Brooklyn 27, N. Y.
(Ridgewood)

Tel. EVergreen 2-6440

LIETUVIS – ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO PADĖJĖJAS

Agronomas Gintaras Jocius nuo šių metų kovo 18 d. yra Ontario provincijos žemės ūkio ministro padėjėjas.

Jis yra baigęs lituanistinę mokyklą; buvo vienas pirmųjų steigiant Londono-Rodney dainų ir šokių sambūrį, vėliau pasivadinusį Baltija. 1972 m. jis su žmona lankėsi Lietuvoj.

Valė Šatkauskaitė Sydnėjaus Lietuvių klube buvo išrinkta gražiausia - Miss Lithuania ir dalyvavo Miss Australija rinkimuose. Ji yra 20 m. amžiaus, tarnauja Imigracijos departamente, mėgsta sportą ir meną.

A. Markevičius, Santa Monica, Cal., išrinktas Lietuvių klubo pirmininku. Valdybon išrinkti: A. Devenienė, E. Gedgaudienė, L. Graužinienė, M. Vaičienė, K. Černiauskas, dr. A. Milaknis, S. Kvečas ir V. Plukas. Klubas, be socialinių reikalų, telkia jėgas ir lėšas lietuviškiems reikalams bei darbams.

MIRĖ MONIKA GRIGAITIENĖ

Liepos 24 New Yorke mirė Monika Grigaliūnienė-Grigaitienė, sulaukusi 98 metų amžiaus. Jai betrukė tik trijų mėnesių iki 99 metų.

Neseniai New Yorke buvo palaidota jos dukra Birutė Novickienė.

Ji išaugino šias dukteris: Birutę Novickienę, Aldoną Endziulaitienę, Moniką Žukauskienę, Baniutę Mačiūnienę ir sūnus Kęstutį bei Algirdą.

Vytautas Beliajus, kuris Denver, Colo. leidžia tautinių šokių žurnalą, Viltis anglų kalba, rugpo 4-10 dienomis dėstys šokių seminare Meksikoje.

Joana Markevičiūtė iš Pine River, Wisc., jau kelintą kartą išrenkama įvairių konkursų karalaite. Siemet ji laimėjo Wisconsin valst. "Saleslady" konkurso titulą ir karūną. Markevičiūtė dirba Valstybės Agrikultūros Departamente ir jos apvairavimo iššikmėse tos įstaigos Sekretorius Donald E. Wilkinson jai įteikė rožių buketą.

DAVENPORT 6-1658

ESTABLISHED 1941

Kodis Funeral Home

63-06 FLUSHING AVE.
MASPETH, NEW YORK

AUGUST W. KODIS

EDWARD A. KODIS

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN FUNERAL HOME

WILLIAM H. BEARD, SUPERVISER

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER

JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

VIENYBĖ

Laisvės žiburio Radijas New Yorke š/m rugpjūčio 11 d. (sekmadienį) savo 9-10 val. ryto programoje minės pirmąjį nepriklausomos Lietuvos valstybės prezidentą - Antaną Smetoną, suėjus šimtmečiui nuo jo gimimo š/m. rugpjūčio 10 d.

Minėjimas bus atliktas sukakčiai skirta pyne - paties prezidento kalba, poetiniu žodžiu, muzika, varpais ir esmingu žodžiu apie Antaną Smetoną - valstybininką.

Kestutis Miklas, UBA-BATUNO vykdomasis pirmininkas su žmona, apie mėnesį išbuvęs Europoje, aplankęs 11 valstybių, grįžo į New Yorką. Visuose kraštuose matėsi su lietuvių, latvių ir estų vadovaujančiais asmenimis. Aplankė ir Vasario 16 gimnaziją Vokietijoje. Romoje susitiko su Lietuvos Diplomatijos Sefu min. Stasiu Lozoraičiu ir turėjo ilgus pasikalbėjimus įvairiais politiniais klausimais. Liepos 6 per Vatikano radijo stotį kalbėjo į Lietuvą apie BATUNO organizaciją ir jos veiklą Jungtinėse Tautose.

Dr. J. Stukas liepos 26 d. grįžo iš Europos. Tą pačią dieną Vienybė gavo iš Lenkijos jo atviruką, kuriame jis rašo: "Mano kelionė po Lenkijos miestus įdomi ir nuotaikinga. Varšuvoje mačiau Salomėjos Narkėliūnaitės prietelius muzikus Antaną ir Ireną Karūzus. Dar šią dieną vyksta į Malburgą ir Danzigą". Dr. Stukas savo kelione labai patenkintas.

Antanas ir Janina Snieškai, žinomi New Yorko gydytojai, atostogavo Cape Cod, Mass. Iš Washingtono ten atostogavo ponios: Sužiedelienė, Petruilienė, Tautvilienė; iš Clevelando Kuprevičiai; iš New Yorko dailininkai Irena ir Vytautas K. Jonynai, inž. Birutis su žmona Danute, A. Salčius su žmona Nijole ir kt.

Long Island Lietuvių Piliečių Klubo antrasis piknikas įvyksta rugpjūčio 25 dieną, 1974 m.

Piknikas bus Hungarian Liberty Hall sodyboje, 2784 Ocean Avenue, Rankonkoma, L. I., N. Y. prie pat Long Island Express exit 59 (nusiėję sukite į North ir už 300 pėdų rasite vėliavas).

Pikniko pradžia 1 val. po pietų. Kviečiami atvykti ne tik nariai, bet ir jų šeimos bei draugai.

Klubo Valdyba

Prie Dariaus Girėno paminklo Brooklyne 41 m. sukakčiai paminėti komitetas, organizacijų atstovai ir kalbėtojai. Kalbėjo pirm. Bronė Spūdienė, išdininkas Petras Montvila, adv. Steponas Briedis, Julius Kumpikas, SLA Sekretorė Genovaitė Steponas Meiliūnienė. Himnams vadovavo M. Razgaitis, invocacinę kalbą pasakė kun. Račkauskas, programai vadovavo Vienybės red. Jonas Valaitis.

Prie Stanley Jozėno kapo mirties metinėms mylimą vyrą prisimena Ona Jozėnienė su šeima: sūnus Stanley ir dukra Teri su vyru R. Briedžiu ir artimieji.

Visos nuotraukos S. Narkėliūnaitės

Stanley Jozėną jo mirties metinėms prisiminti Long Island National kapinėse Jozėnų šeima, sūnus Stanley, Jr. brolio sūnus Vincas, našlė Ona Jozėnienė, kiti giminės ir artimieji draugai. Kapinėse kalbėjo Vienybės red. Jonas Valaitis ir kun. Bulova, Maspetho liet. par. klebonas.

UBA-BATUNO penktasis metinis pabaltiečių festivalis šiemet įvyks šeštadienį, rugpjūčio 24, puikioje latvių bendruomenės sodyboje Priedainė, Freehold, N. Jersey. Festivalio proga išleidžiamas specialus suvenyrinis leidinys su programa. Jis bus dalinamas nemokamai. Leidinio išlaidoms padengti renkami skelbimai ar linkėjimai BATUNui 5-ojo metinio festivalio proga. Norį leidiny pasiskelbti, kreipiasi į BATUNO įstaigą, 2789 Schurz Ave., Bronx, N. Y. 10465 - telef. (212) 828-2237. Skelbimai turi būti gauti ne vėliau rugpjūčio 4.

Vacys Butkys, žinomas greatneckietis visuomeninkas, grįžo iš Manhasset Medical Center ligoninės, kur buvo atsigulęs sveikatos patikrinimui. Jaučiasi geriau.

Rita Norkutė, iš Great Neck, N. Y., kurį laiką studijavusi Paryžiuje, šiais metais baigė Stony Brook kolegiją.

Albertas Radžiūnas, Silver Bell kepyklos savininkas, su šeima, atostogas praleido laivu lankydamas pajūrio uostus iki pat Cape Cod Martha Vineyard.

Simas Vefonskis su žmona Irena Dilyte ir dvejų metų sūnumi Edvinu iš Lietuvos atvyko į Ameriką ir apsigyveno Woodhavene. Iš Lietuvos pirmą išvyko į Austriją, paskui į Izraelį, iš kur jau galėjo emigruoti į Ameriką.

Adolfas Mekas, su žmona Pola, išvyksta Australijon kur dalyvaus filmų festivalyje.

Gediminas Kurpis su žmona, praėjusiais metais persikėlęs pastoviam gyvenimui iš New Yorko į Toronto, Ontario, buvo atvykęs atostogų. Persikėlimu šeima patenkinta.

Vienybė, 1974 m. liepos 26 d.